

O čo ide biskupskej Synode 2015?

Reakcie na dotazník z materiálov *Lineamenta 2015* ku téme

*Povolanie a poslanie rodiny v Cirkvi a súčasnom svete*¹

Hermann Häring

I. Na čo sa zabudlo.

Chceme otvorene vyjadriť znepokojenie

O čo ide biskupskej Synode² v októbri 2015? Aké požiadavky a čie záujmy bude zastupovať? Akými zásadami sa bude riadiť pri hľadaní nového obrazu rodiny a ako bude s týmito rodinami kresťansky narábať – s tými, ktoré sú šťastné, s tými, ktoré sa neuspeli a s tými, ktoré nezodpovedajú klasickým pravidlám katolíckej tradície? Ľudia sa o tieto otázky zaujímajú a mnohí očakávajú, že si podľa odpovedí cirkvi³ upraví svoj ďalší vzťah k nej.

Môžeme ovplyvniť závery synody? Priebeh biskupskej synody v roku 2014 nás núti k opatrnosti. Môžeme však spraviť aspoň to, čo je v našich silách a odpovedať na otázky. Zodpovedanie otázok z *Lineamenta 2015* dá však veľa námahy a sebazaprenia. Od angažovaných katolíkov to počúvam dookola a nie bezdôvodne (určite to platí pre nemecky hovoriacu oblasť, o ktorej tu hovorím).

Dá to veľkú námahu už len preto, že otázky skoro nikoho neoslovili. Otázky sú kostrbaté, šité na mieru biskupov a zamerané viac na teóriu ako na realitu. Spôsobu myslenia a formulácie ukazujú, že hlavnými adresátmi sú biskupi. Otázkam môže rozumieť len ten, kto je doma v novoscholastickej teológii, ktorá ešte stále drží pohromade oficiálne cirkevné učenie v globálnom svete. Pritom už vlni bolo zrejme, že pápež očakáva aj zapojenie cirkevnej bázy. Otázky by sa mali nanovo preformulovať, ale cirkevná báza dostala pevne zošnúrovaný balík, v ktorom je zapečatený starý jazyk aj spôsob nazerania na aktuálne problémy. Navyše, odpovedať bolo treba vo veľmi krátkom čase. Väčšina sa domnieva, že odpovede by napokon tak či tak nemali žiaden vplyv. Bola to veľká príležitosť, zdá sa, že sme ju premárnili dnes aj do budúcnosti.

K slovnému pingpongu sa možno pridať len so sebazáporom, pretože skoro všetky otázky majú v sebe už aj hotovú odpoveď. Väčšina otázok vychodí z vyhranených, ale diskutabilných predpokladov, štýl myslenia je jasný. Ak chce niekto odpovedať nepredpojato a precízne, padne rýchlo do pasce vopred pripravených stanovísk, o ktoré však práve ide a malo by sa o nich diskutovať. Je to sklamanie očakávaní, lebo vlnajšia dotazník ešte dával možnosť úprimne sa vyjadriť k aktuálnej situácii manželstva, k prevratným zmenám etického ponímania a ku strate platnosti prežitých morálnych vzorcov vo vzťahu ku sexualite, manželstvu a rodine.

Výsledky minulého roka mali byť pre biskupov podnetom na odročenie nasledujúceho zhromaždenia, lebo jeden rok nemôže stačiť na primerané spracovanie takého veľkého množstva otvorených zásadných otázok. V dokumentoch sa to však nijako neprejavilo. Naopak, napriek búrlivej diskusii na októbrovej Synode 2014, sú podaktoré dvere zarigľované viac ako kedy boli.

Ako je teda? Vlnajšia záverečná správa vyvoláva rozporné pocity. Z mnohých pasáží vanie svieži vietor, iné sú ako repetitórium starej dogmatiky, bez zmeny a učiteľským tónom

¹ *Lineamenta 2015* (závery Synody 2014 a otázky ku Synode 2015) citujem podľa oficiálneho prekladu, ktorý uverejnila Konferencia biskupov Slovenska a na odlišenie sú podsvietené sivým

<http://www.tkkbs.sk/view.php?cislocikanku=20141022030>, <http://synoda.kbs.sk/sekcia/dotaznik2015>

Hermann Häring cituje *Lineamenta 2015* podľa úradného prekladu do nemčiny

http://www.dbk.de/fileadmin/redaktion/diverse_downloads/dossiers_2015/2015-Bischofssynode-Auszug-Fragebogen-aus-Lineamenta.pdf

² ak sa v texte pod „Synodou“ myslí biskupská synoda v roku 2014 alebo 2015, píšem Synoda s veľkým „S“

³ cirkev píšem v texte Hermanna Häringa s malým „c“, v citovaných textoch ponechávam tak ako je v origináli.

opakujú, čo má platiť ako oficiálne cirkevné učenie. Len preto, že v roku 1563 (teda pred 452 rokmi) ustanovil tridentský koncil? Aj encyklika *Humanae vitae* (1968), ktorú v Nemecku odmietli, sa vracia v plnej sláve.

Háklivé je aj narábanie s čnosťou milosrdenstva, čo spočiatku vyzeralo na nádejné riešenie. Na Synode 2014 však žiadne milosrdenstvo nezmäkčilo pancier dogmatických definícií, akurát zaoblilo hrany. V paradoxnej polohe sa ocitol kardinál Kasper, ktorý bol hovorcom modelu milosrdenstva. Z Ježiša spravil, v rozpore so širokým exegetickým konsenzom, zakladateľa zákonom priklincovanej manželskej nerozlučiteľnosti. Kaspera zaskočilo, že kardinál Müller odmietol túto prítvrdu tézu zmierniť, lebo podľa Müllera nie je čo zmiernovať. Vzal Kaspera za slovo a vyhlásil, že každá sviatosť je už z definície darom božieho milosrdenstva, ktorého rozsah sa vždy znova učíme poznávať. Čo je na tom nemilosrdné? Niet náznaku, že by sa rozpor dal konštruktívne vyriešiť na Synode 2015, lebo určite nebude riskovať takto komplexne formulované otázky.

Nadchádzajúca Synoda 2015 môže priniesť prinajlepšom provízorne riešenia, ktoré všetko nevyriešené ešte podčiarknu. Preto nie je zbytočné podrobne spracovať súčasný stav vecí. Hoci sa to s veľkou nástojčivosťou dostane na program až po roku 2015, je dobré pripraviť sa na diskusiu. Poukážem v na päť tém alebo rovín, ktoré sa kdesi stratili:

- (1) Vyčlenenie z cirkevného spoločenstva (spoločenstvo alebo moc)
- (2) Strata kontaktu so svetom (realizmus alebo ovládnutie)
- (3) Zanedbanie človeka a skutočnosti (rozum a zodpovednosť alebo predpísané myslenie)
- (4) Umlčanie životodarnej plurality (pluralita alebo nanútená jednota)
- (5) Blokáda univerzálnej komunikácie (elita a univerzálna komunikácia).

1. Spoločenstvo alebo moc – o čiu pravdu ide?

Synoda sa neopiera o všestrannosť a rozmanitosť. Biskupské Synody 2014 a 2015 majú pracovný názov *Povolanie a poslanie rodiny v Cirkvi a súčasnom svete*, čo je veľmi obsiahle a náročné zadanie. Bez vytýčenia akýchkoľvek hraníc ide o rodinu ako takú. Obsahom sú aj otázky manželstva a sexuality. Cirkev a svet sú stredobodom pozornosti s rovnakým dôrazom. Oproti tomuto globálnemu zadaniu sú potom kontextuálne otázky, tzn. kultúrne a interkultúrne, ale aj spoločensko-politické a ekonomicko-politické, medzináboženské a medzikonfesné aspekty, len ako doplnok a obohatenie témy. V skutočnosti nemôžu mať žiaden vplyv, nič nebudú korigovať, nič nedoplnia ani nespresnia.

Názov nič nepredstiera. Je v ostrom protiklade k aktuálnej debate o nerozlučiteľnosti manželstva, o vnútrocirkevnom zaobchádzaní so znovuzosobášenými, o širokom zákaze regulácie pôrodnosti a pretrvávajúcej diskriminácii homosexuality. Ešte aj z kľúčového pojmu milosrdenstvo, ktorý by mohol uvoľniť kľčovité spory, ostal len alibizmus. Namiesto toho, aby sa riešila právnická rímsko-katolícka koncepcia manželstva označil kardinál Kasper (ešte vo februári 2014) cirkev za inštitúciu milosrdenstva, ktorá má zmierniť tvrdosť z Kristovej vôle(!) nemilosrdnej sviatosti manželstva. Takéto umelé konštrukcie nemôžu nikoho presvedčiť, len ďalej odkladajú riešenie a sebareflexiu. Je to fakt na zlosť.

Z psychologických dôvodov môže byť táto neústupčivosť zrozumiteľná, lebo aj hierarchovia sú len ľudia. Tento argument počuť často, ale o to tu nejde. Ak sa nemýlim, tak chybný ideologický a štrukturálny vývoj v cirkvi začal s postupným vzdáľovaním sa katolíckej (celibátnej) biskupskej hierarchie od veriaceho ľudu a krok za krokom sa to zhoršovalo. V prvom tisícročí platilo, že cirkev je spoločenstvom všetkých veriacich ako skutočné Telo Kristovo. Od 12. storočia sa skutočným Telom Kristovým stal eucharistický chlieb. Naproti tomu sa cirkev zrelativizovala na „mystické“ telo a súčasne sa pojem cirkvi inštitucionálne a právnický zúžil. Keď sa dnes povie „cirkev“, tak sa tým myslia biskupi a pápež, ak nie rovno len pápež a kúria. Zbožné a prvokresťanské presvedčenie, že spoločenstvo veriacich nemôže nikdy vypadnúť z Kristovej pravdy, lebo ho nesie Duch Kristov, sa počas dlhého

a veľmi komplexného vývinu transformovalo na veľkopanskú tézu nezmeniteľnosti náuky, ktorú legitimizuje cirkevná inštitúcia.

Predkladané otázky je treba čítať na tomto pozadí a v *Lineamenta 2015*, b. 24, nájdeme k tomu jednoznačnú vetu: „Hoci Cirkev, ako spoľahlivá učiteľka a starostlivá matka, uznáva, že pre pokrstených niet iného manželského zväzku ako je sviatosťný a že každé jeho porušenie je proti Božej vôli, je si tiež dobre vedomá krehkosti mnohých svojich detí, ktoré namáhavo kráčajú po ceste viery.“

V tejto vete sú obsiahnuté všetky ťažkosti, ktoré predstavujú záťaž biskupskej Synody 2014 aj 2015. Inštitucionálne zúžená Cirkev chápe sama seba ako matku a učiteľku a stavia sa tak *nad* veriacich. Ako cirkev sa tu nechápe celé spoločenstvo veriacich s jeho zmyslom pre vieru - ku múdrosti cirkevného spoločenstva ako celku, by sa človek rád pridal. Myslí sa tým po právnej stránke zorganizované cirkevné vedenie (od roku 1054 už nie ekumenické a vôbec nie celokresťanské v pravom zmysle slova), ktoré samo seba definuje ako cirkevný učiteľský a pastiersky úrad. Pozoruhodné je, že v citovanom texte sa táto úradná cirkev neodvoláva na kreativitu, oslobodzujúce svedectvo alebo nové formy viery svojich sestier a bratov vo viere, ale poučujúcim spôsobom na slabosti svojich detí a na ich ťažkosti s vierou[!]. Ešte horšia je však skutočnosť, že učitelia a pastieri dôsledne maskujú svoje vlastné slabosti, problémy vo viere a neskúsenosť vo veciach sexuality, manželstva a rodiny. Takto si sami zahatali cestu k celocirkevnému diskurzu a vopred strácajú všetku svoju náboženskú autoritu.

Ako možno vyčítať z *Lineamenta 2015*, relativizujú sa alebo sa úplne ignorujú hlboké zmeny kultúrneho a teologického povedomia. Hlbiny, ktoré otriasajú vierou a religiozitou západnej Európy, sa tu vôbec neobjavili. Je až zarážajúce ako nepokryte predstavujú predkladané otázky historicky zakotvené učiteľské stanovisko jednoducho ako Božiu vôľu, hoci písmo a tradícia majú oveľa bohatší slovník. Strata významu katolíckej Cirkvi v západnej Európe vedie napokon k tomu, že sekulárne zmeny posudzuje v kategóriách omylu alebo odpadnutia od viery. Hierarchia odmieta riešiť dôležité, hoci aj nebezpečné témy a znepokojený pozorovateľ sa musí obávať, že takto cirkev úplne stratí reč. Neschopnosť hovoriť o veciach sexuality pripúšťajú už aj viacerí biskupi a náказа sa môže v aktuálnom štádiu diskusie veľmi rýchlo šíriť.

Dôsledky tohto nebezpečného signálu sa nedajú vtiesnať do schémy „dobré / zlé“. Treba však povedať veľmi jasne: dotazník je masívne naočkován stratégiou zastierania a vytesnenia. Mnohé otázky sa dajú zodpovedať dvojznačne, čo by mohlo byť veľmi nebezpečné ak nedokážeme rozpoznať dvojznačnosť samotných otázok.

2. Realizmus alebo ovládnutie – kde ostali súvislosti?

Pápež František je ovplyvnený argentínskou teológiou oslobodenia, ktorá má vo svojom znaku známy trojkrok „vidieť – posúdiť - konať“. Je preto dôsledné, keď *Lineamenta 2015* chcú pod mottom „počúvať“ venovať svoju prvú časť realite. Názov prvej časti znie: *Načúvanie: kontext a výzvy týkajúce sa rodiny* (bb. 5-11). Táto časť plní úlohu úvodu a preto je len torzovitá. Text sa vzťahuje ku skutočnosti, ktorá sa má analyzovať, len heslovite a fragmentárne. Je to v poriadku, lebo ku kontextu patrí všetko, čo nie je samotným textom a predsa s ním vstupuje do vzťahu. Avšak najneskôr pri konkrétnych otázkach sa kontext rozpadne a odhalí karhavý scenár: kontext sa zvrháva na vývody, ktoré sú od veci, deštruktívne a pre manželstvo zničujúce, ale bránia sa práve oproti takzvaným kontextom.

Takýmto zjednodušením sa stráca podstata kontextuálnej analýzy. Metafora textu a kontextu hovorí, že skúmaná sociálna skutočnosť „rodiny“ nie je jednoducho obklopená inými, pre ňu vonkajškovými skutočnosťami. Tieto skutočnosti sú s konkrétnou skutočnosťou manželstva vždy vo *vnútornom* vzťahu, rovnako ako každý kon-text podmieňuje svoj text vždy zvnútra a nie je možné ho z textu čisto odpreparovať. Je to ako s mojím Ja. Moje Ja sa voči môjmu telu neustále vymedzuje. Ja narába s mojím telom, cvičí ho a dakedy nakladá s jeho údmi ako

s vecami, ktoré opracováva, operuje alebo zdobí. Predsa však som aj svoje telo, som pekný, keď mám peknú postavu a keď znivočím svoje telo, zabijem sám seba. Denne sa mením, lebo moje telo sa mení bez toho, aby som si to musel uvedomovať. Kvalitatívne parametre náboženstiev sa dajú hodnotiť práve tým, ako vymedzujú môj priestor pre zaobchádzanie s týmto neobsiahnuteľným a nedisponovateľným rozhraním.

Toto platí pre všetky kontexty, v ktorých fakticky žijú ľudia a ľudské spoločenstvá. Akonáhle sa menia kultúrne, sociálne, politické alebo psychologické súvislosti, súčasne s tým sa už zmenila aj rodina skôr, než by sa to stalo uvedomelým a analyzovateľným javom. Skôr než začne nejaká cirkev rozmyšľať o „kresťanskej rodine“, tak tá rodina a jej vlastné chápanie samej seba sa už zmenili. Obrazne povedané: skutočný kontext ide vždy až pod kožu a vedie k otázke o sebe samom. Tento aspekt bol z *Lineamenta 2015* a jeho otázok vylúčený. Zvonka vidieť len to, že dnešnú skutočnosť hodnotí podľa zašlých ideálov a moralisticky na to reaguje. Nie že by to bolo všetko bezvýznamné, ale etické usmernenia môžu byť plodné a zmysluplné len vtedy, ak je ich predpokladom zásadná solidarita cirkevného spoločenstva so svetom. Solidarita s vlastným telom a týmto svetom je klerikálnemu modelu na hony vzdialená.

Podľa mňa autori synodálneho textu 2015 celkom potlačili, že aj oni sú súčasťou tohto sveta – byť súčasťou tohto sveta znamená, že sa ako súčasť tohto sveta *musia* akceptovať, pretože Božie slovo sa nechce len usilovať o telesnosť, ale skrátka a dobre sa telom stalo. Otázky obchádzajú túto vposledku vnútornú spojitosť s telesnosťou a kultúrnymi a sociálnymi podmienkami. Preto by bolo lepšie, keby aspoň kontextové otázky formulovali zosobášení členovia cirkvi. Podstatné spojenie kresťanskej koncepcie života s „týmto svetom“ a jeho vývinom nedostalo žiaden priestor. Vedome či nevedome, je to tiež súčasť stratégie zastierania a vytesnenia. Otázky, hoci sa tvária ako otázky, sú len poučkami, namiesto toho aby sa formulovali zvnútra úprimného záujmu o život.

3. Rozum a zodpovednosť alebo predpísané myslenie – čo zaväži človek, veda a verejnosť?

Spracovať predložené synodálne otázky a primerane na ne odpovedať, nie je vôbec ľahké. Namiesto toho, aby sme zastarané predpoklady a tvrdenia dali jednoducho bokom, musíme sa s otázkami vyrovnávať v už dávno zabudnutom rámci myslenia. *Lineamenta 2015* a ich otázky vychádzajú z cirkevnej náuky, ktorá si otázky nekladie, ale neoblomne trvá na svojom stanovisku. Do úvahy sa neberú ani dávno prekonané a za určitých okolností veľmi zhubné kontexty tejto náuky. K tomu patrí aj právnický zúžené chápanie cirkevnej praxe, sčasti antický a sčasti stredoveký obraz ženy a muža, biologizovaná koncepcia sexuality, ktorej prioritou je orientácia na plodenie potomstva. Veľký spoločenský význam sobášov sa preberá z časov, keď sa rody ešte významne podieľali na utváraní štruktúry spoločnosti a vôbec sa nepodobali na moderné formy „malej rodiny“ (nehovoriac o rodinách s iba jedným rodičom alebo patchworkových rodinách). K tomu patrí aj odvolávka na prirodzený zákon a interpretácia Písma, ktoré sú obe poznačené zašlými epochami a nedotknuté aktuálnymi historickými a empirickými otázkami. Je to úplne nekompatibilné s novými obrazmi človeka, ktoré sú dobre odôvodniteľné prírodnými a humanistickými vedami, podporené skúsenosťami viacerých generácií a potvrdené praktickým životom.

Výsledky prieskumu k Synode 2014 vyniesli tento obrat na svetlo dňa a môžeme len žasnúť, že všetky tieto prenikavé zmeny redukuje úradná cirkev v zmysle vonkajšej príčinnosti na mravný úpadok a ochabnutie vo viere. Dá sa samozrejme hovoriť aj o tom, ale len vo výsostne dialektickom zmysle. Vývojové tendencie na nás neútočia zvonka, ale poháňajú ich aj sily, ktoré sú vlastné vnútrocirkevnému spôsobu života jej členov. Moralistické a poučajúce kategórie neprispievajú ku objasneniu takýchto kultúrnych prevratov. Nepomôže tu ani márne tvrdenie, že svet by bol lepší vďaka silnejšiemu svedectvu a morálnemu úsiliu.

Na operatívnej úrovni by sa mali najprv zobrať vážne nové koncepty človeka a sexuality. Aj cirkvi sa majú učiť z empirie, mali by ísť po rozumy ku vedám a po skúsenosti ku samotným ľuďom, aby lepšie porozumeli, čo sa vlastne deje. Ako začiatok obnovy je toto zaškolenie dôležitejšie, než všetky pokusy o akcieschopnosť a motivovanie. Vyžaduje si to čas na rozhovory a integrovanie nových poznatkov, ktoré vyplynuli z množstva výskumov a v knižniciach sú ich hromady.

Cirkevná náuka ešte stále znevažuje súčasné poznatky spoločenských a humanistických vied miesto toho, aby s nimi vstúpila do dialógu. Je to istá forma odmietania pravdy a pohrdania skutočnosťou, ktorú si katolícka cirkev nemôže dovoliť. Popravde bola táto cirkev počas mnohých storočí príliš pyšná na to, že zmierila vedu a vieru. Objasnenie otázok, ktoré sa tu nanovo otvárajú, by mohlo byť vynikajúcou skúškou pre nový začiatok, aj keď to môže bolieť.

4. Pluralita alebo nanútená jednota – čo to znamená konkrétne?

Pluralita sa považuje za kľúčové slovo postmoderny a je často spojená s heslom, že všetko je možné, teda nič nie je nedovolené. Pod takýmto znamienkom sa z relativizmu stala smrteľná rana pre celú kultúru a pre Cirkev nie je nič dôležitejšie, ako zbaviť sa jeho diktatúry. *Lineamenta 2015* a jeho otázkam sa tento postoj nedá vyčítať, nespriatelili sa však s pluralitou sveta a jeho konceptmi života, na každý pád im doslova nelezie pod kožu mnohotvárnosť sveta, manželské spolunažívanie ani ľudská sexualita.

Angažované dušpastierky a dušpastieri sú schopní vykresliť rozmanitosť foriem manželského života, stroskotávanie životných predstáv a osudy detí z týchto vzťahov v omnoho pestrejších farbách, než to dokážu dokumenty učiteľského úradu. Dušpastierky a dušpastieri ako prví vnímajú, k akým šokom a katastrofám môže viesť nová mnohotvárnosť. Aj v bohatej a presýtenej západnej Európe môže dôjsť ku strate orientácie.

To, čo popisujú, však nepredkladajú ako vševedkovia, ktorí chcú poučovať, ale súcítia s dotknutými ľuďmi a chcú ich situáciu zdieľať spolu s nimi. Prejavujú veľkú sútrpnosť, lebo sa solidarizujú s novou situáciou. Je im jasné, že aj oni, vedome či nevedome, spriadajú naďalej nitky osudov, keď sa vkladajú do neriešiteľných dialektických napätí medzi jednotou a rozmanitosťou. Taký je však život, neriadi sa podľa žiadnych predpísaných vzorcov, ale každý deň sa uberať novou cestou.

Pripravovaným dokumentom chýba práve povedomie, že jednota a rozmanitosť sú mysliteľné a realizovateľné iba vo vzájomnej spojitosti. Aj vnútrocirkevná jednota sa môže uskutočniť len prostredníctvom životaschopnej rozmanitosti. Súčasná štrukturálna a doktrínálna monokracia bude z dlhodobého hľadiska smrtiaca. Opovrhnutie prirodzenou a kultúrnou, teda aj duchovnou a morálnou, pluralitou, je veľmi nebezpečné. Aktuálnym biskupským synodám mali predchádzať prípravné stretnutia a spoločné závery na kultúrnej a kontinentálnej úrovni. Aktuálne diskusie by v kontextuálnej a decentralizovanej cirkevnej štruktúre získali vnútorný pokoj a presvedčivú silu. Afrika by mohla poukázať na svoje osobité danosti rovnako ako kultúry z Nového Zélandu, a ženy by mohli priniesť vlastné špecifické skúsenosti rovnako ako homosexuálne osoby. Biskupský argument, že dôležité veci sa musia riadiť z Ríma, by sa musel zmeniť. Všade sú miestne špecifiká, všade vznikajú otázky, ktoré si vyžadujú zásadné riešenia. Neustály nátlak oficiálnej katolíckej teológie na výpovede, ktoré sú prísne univerzálne alebo univerzalistické, je rovnako škodlivý ako interpretácia Písma, ktorá nasilu hľadá konsenzus.

Práca na úrovni jednoty v mnohosti je ťažká, pretože každá forma mnohotvárnosti ide až pod kožu všetkým ostatným. Konkrétny život znamená vždy obmedzenie na nejakú konkrétnu formu. Nežijem v manželstve ako takom, ale žijem v konkrétnom manželstve. Len ten, kto je schopný konštruktívne čeliť konkrétnej skutočnosti vo všetkých jej variáciách, bude schopný žiť vo svetovom spoločenstve. Takýto obraz budúcnosti ešte nie je riešením problémov, ale

dopomáha k tomu, aby sa každý problém riešil tam, kde prislúcha. Takéto povedomie v predkladaných papieroch absentuje. Ak človek neodhalí pascu túžobne predpokladanej uniformity, aj jeho odpovede budú napokon smerovať k jednostranným záverom.

5. Elita a univerzálna komunikácia

Piata rovina predstavuje súhrn vyššie citovaných nedostatkov dokumentov. Zameriame sa na silné povedomie elitárstva, ktoré sa v „hierarchii“, teda u cirkevných predstaviteľov, veľmi rozmohlo a svoj vrchol dosiahlo v Ríme. Elitárstvo sa intenzívne pestuje a rozvíja v mnohých formách praktického života a je aj teoreticky prepracované. Elitárske myslenie je vrodenu chybou všetkých spoločenských a náboženských obzvlášť. Vyhľadávajú sa vzory a hovorcovia, predstavitelia a zástupcovia a ich prostredníctvom sa spoločenstvo identifikuje. Prirodzenú rovnováhu proti takýmto elitárskym spojeniam moci a vodcovského princípu vytvára neustála výmena znalostí a záujmov, argumentov a cieľov - nazvime to participácia. Sila elít a ich uznávanie závisí od mnohých faktorov; každé kultúrne spoločenstvo musí nájsť svoju vlastnú rovnováhu. V katolíckej cirkvi to už však nefunguje. Cítiť to zo všetkých otázok, ktoré smerujú ku kontrole, dôslednému usmerňovaniu života manželov a byrokratickému zasahovaniu na úrovni farností a vzdelávania.

To, že sa katolícka cirkev stala mocnou elitou s vysokým elitárskym sebavedomím, sa dá vyvodiť hlavne z jej stáročnej symbiózy s monarchickými zriadeniami a z jej nepopierateľnej náklonnosti ku štátnej moci. Zdalo by sa, že spolu s rozpadom monarchií v priebehu 19. storočia by sa mala rozvoľniť aj cirkevná elitárska štruktúra. Ale hierarchia našla nové stratégie. Úspešná bola téza antimodernizmu, zatiaľčo iné faktory podporovali zavádzanie rozsiahlych centralizačných procesov. Vďaka desakralizáciám štátnych a civilných štruktúr pripadla cirkevným predstaviteľom (biskupom a pápežovi) nečakane a výlučne značka sakrálnosti. Napriek 2. vatikánskemu koncilu a napriek jeho demokratickým impulzom sa nový centralizmus upevňoval aj počas pontifikátov Jána Pavla II. a Benedikta XVI. V sekulárnej verejnosti pôsobí cirkevná hierarchia ako svojrázna sakrálna inštitúcia a vnútcirkevne sa udomácnil nový dualizmus medzi posvätným a profánnym; na jednej strane biskupi, na druhej ľud. Biskupi viac ako kedykoľvek predtým ťažia z narastajúceho rešpektu k autoritám, hoci im viac než kedykoľvek predtým chýba legitímácia cirkevnou bázou.

Stále je značne narušená rovnováha medzi elitou a Božím ľudom. Elita vôbec nevníma nedostatok komunikácie medzi pastiermi a ovcami ako deficit, pretože ešte stále podozrieva Boží ľud – dakedy podvedome, inokedy explicitne – zo slabej chápavosti a nedostatku viery. V rámci katolíckej cirkvi sa vytvoril hierarchický vnútorný svet. Na cirkev nazerá ako na svoj náboženský mimosvet, čo s vlastnými pravidlami a nesmiernym skupinovým sebavedomím vyjadruje monolitnou pravovernou náukou a celosvetovo platnými archaickými pravidlami odievania, ktorých genéze už nik nerozumie. Tento svet klerikov, ktorý si hovorí cirkev, považuje sám seba za nadsvetský a nadčasový, v princípe preto nemenný a neomylný. Vychodiac zo sebaklamy, v ktorom si pletie sekularizáciu so stratou viery, štylizuje svoj celibátny status ako život, ktorý je bezprostredne bližší Bohu. Už od samého začiatku tak stavia manželstvo bokom ako menejcenný spôsob života. Vyjadrujú sa rečou, ktorej už nik viac nerozumie a ani im ešte nedošlo ako hlboko sú touto stratou reči poznamenaní.

Hlásajú ahistorickú a zo súvislostí vytrhnutú fiktívnu nadčasovosť v spojení s monolitickou svetovládou, čo má dramatické dôsledky. Cirkev, ktorá to akceptuje, stráca ľudí, vzdáva sa od komplexného spolunažívania kultúr, od možnosti zbratania náboženských skúseností s modernou racionalitou (tomu sa hovorí *aggiornamento*), od sexuality, ktorú treba chápať ako dianie v komunikácii a vzťahoch a ktorá sa zrieka mocenskej hry v prospech vzájomného rešpektu. Z dlhodobého hľadiska je podmienkou prežitia svetovej cirkvi, že sa odtrhnutej elite postaví na odpor moc úprimnosti v podobe otvorenej komunikácie.

Každopádne sa treba pri odpovediach na predkladané otázky snažiť, aby nielen odpovede, ale aj už aj otázky vzišli zo spoločne naformulovaného konsenzu. Odpovedať na otázky môže komunikáciu poškodiť viac, ako keď odmietneme odpovedať len kvôli zachovaniu jednoty vo viere. Opravdivej cirkvi môžu pri klerikálne formulovaných otázkach pomôcť len kritické odpovede.

6. Čo s tým?

Poznášali sme tu na jednu kopu veľa pochybností. Nie je to však arogantná kritika (všetky tézy vieme podložiť argumentmi), ale slúži snahe objasniť vážnosť situácie, vlastnou vinou navodené ovzdušie krízy v Ríme a jeho prostredí, ako aj bezradnosť súčasnej cirkevnej diskusie o sexualite, manželstve a rodine. Známa teologička a etička Regina Ammicht-Quinn nedávno vyhlásila: „Všetkým biskupom na Synode o rodine by som dopriala vnučky, ktoré s plnou chuťou do života trčia až po krk vo všetkých zmätkoch tohto sveta, a ktoré by svojim starým otcom zabránili romantizovať a absolutizovať ich vlastné životné príbehy, ktoré by svojim starým otcom ukázali, ako práve z haravary ich životov presvitajú nové formy inkarnácie.“ Vyjadrila to veľmi presne a v Nemecku tým u mnohých katolíčok a katolíkov vyvolala veľký ohlas.

O spomínaných pochybnostiach treba otvorene hovoriť. Neznamená to však, že by nás to malo odvieť od potreby odpovedať na predložené otázky. Naopak, na odpovedanie otázok sa dokáže plne sústrediť len ten, kto vie o zastieraní a vytesňovaní na ich pozadí. Lebo v tejto hre ide pod povrchom témy skutočne o veľa. Buďme však realisti: pravdepodobne sa o mnohých veciach bude dať otvorene hovoriť až po Synode, keď predvídateľné sklamanie vyvolá nový prúd otázok a tie si snád' vynútiť zásadnejšie odpovede. Možno potom sa so svojim vlastným názorom konečne prihlásia aj biskupské konferencie (kontinentálne, prípadne miestne).

II. Odpovede na hlavné otázky a podotázky

Odpovede nie sú nič viac ako prvý pokus, ale s otázkami sa vyrovnávajú podľa najlepšieho svedomia. V mnohých otázkach sú schované podotázky, ktoré sú úmyselne zdôraznené. Tak sa počet otázok zvyšuje zo 46 na skoro dvojnásobok. Aby sa pri odpovediach zachoval prehľad v množstve podotázok a aby sa nestratila komplexnosť východísk, predchádza každej podrobnej odpovedi jej stručná formulácia. Môže pomôcť najmä tým, pre ktorých by bolo množstvo teologických podrobností nad ich sily.

0. (úvodná otázka) Zodpovedá opis situácie súčasnej rodiny prezentovaný v Synodálnej správe tomu, čo dnes pozorujeme v Cirkvi a v spoločnosti? Ktoré chýbajúce aspekty možno do nej ešte zahrnúť?

Stručná odpoveď:

Lineamenta 2015 ponúkajú niekoľko všeobecných úvah. Ostávajú však na povrchu a neponúkajú žiadny diferencovaný a cielený popis rodiny.

Podrobná odpoveď:

„Situácia rodiny“ nejestvuje. Zopár konkrétnych odkazov na príčinu a následok nie je presvedčivých. Všeobecné vývody sú nič nehovoriace a nekonkrétne. Sú na to dva dôvody:
- rozmanitosť kultúrnych a spoločensko- hospodárskych kontextov nehrá žiadnu úlohu,
- prirýchlo sa udeľujú teologické či moralizujúce nálepky – napr. **individualizmus, subjektivismus, neprítomnosť Boha alebo sekularizácia**. Takéto zovšeobecnené zdôvodnenia sú neprípustné a ani nezodpovedajú skutočnosti.

Zdôvodnenie:

K čl. 5. Je zrejmé, že „antropologicko – kultúrny obrat“ sa týka všetkých aspektov života. Obviňovať však z ohrozenia manželstiev práve individualizmus a subjektivizmus, je neprimerané.

K čl. 6. Ťažko je sledovať spôsob myslenia. Samota, chudoba, sociálne vylúčenie, demografická kríza, násilie a zodpovednosť štátu sú navzájom pomiešané.

K čl. 7. Vzájomne nesúrodé príznaky krízy sú vymenované bez jasnej súvislosti: polygamia, „manželstvo na etapy“, manželstvá dohodnuté príbuznými, miešané manželstvá rôznych náboženských vyznaní [a kultúr⁴], spolužitie bez manželského zväzku, občianska legislatíva, ktorá vystavuje manželstvo nebezpečenstvu. Takáto všeobecná kritika pôsobí ako zbytočná poplašná správa.

K čl. 8. Lieta medzi nesúrodými témami:

- o deťoch (deti narodené mimo manželstva, deti vyrastajúce len s jedným z rodičov, hádky o deti, neprítomnosť otcov, sexuálne zneužívanie, deti z ulice) a

- o ženách (diskriminácia a násilie, genitálne zmrzačovanie),

- k tomu sa pridáva vojnové násilie a vyst'ahovalectvo.

Stráca sa možnosť štruktúrovanej kontextuálnej analýzy.

K čl. 9. Odkaz na význam emócií a na hľadanie kvalitných citových vzťahov je veľmi dôležitý. Cirkev sa však predstavuje príliš jednostranne ako záchrankyňa od rizika egoizmu.

K čl. 10. Táto zmeska afektivity, pornografie, nútenej prostitúcie, krízy párov, demografického úbytku a biotechnológií je pre zmysluplnú pastoraáciu ranou od chrpta.

K čl. 11. Ak vezmeme do úvahy nehybnosť cirkvi od 11. storočia a priepasť medzi úradnou náukou a vierou ľudu, musia oficiálne cirkevné inštanície najprv počúvať, než sa odvážia pociťovať „nevyhnutnosť povedať slovo pravdy i nádeje“.

I. Aké iniciatívy prebiehajú a aké sa pripravujú vzhľadom na výzvy, ktorým kultúrne rozpory vystavujú rodinu (porov. b. 6 – 7):

(1) iniciatívy zamerané na prebudenie vedomia o Božej prítomnosti v živote rodiny;

(2) iniciatívy zamerané na výchovu k zdravým medziľudským vzťahom a na ich upevnenie;

(3) iniciatívy na podporu sociálno-ekonomických politických opatrení v prospech rodiny;

(4) iniciatívy na zmiernenie ťažkostí spojených s starostlivosťou o deti, starých a chorých členov rodiny;

(5) iniciatívy, ktoré pomáhajú čeliť špecifickému kultúrnemu kontextu, v ktorom žije miestna Cirkev?⁵

Stručná odpoveď:

Odpovede na týchto päť podotázok by mali (v logickom poradí 5, 3, 2, 4, 1) hľadať špecializovaní pastoraálni teológovia a pastoračné úrady diecéz.

Podrobná odpoveď:

Otázka je jasne adresovaná špecialistom. Robí však dojem, že cirkev je jediná zákonodarkyňa.

Podotázka (5): by mala predchádzať celému projektu biskupskej Synody. Na globálnej rímskej úrovni sa dá zmysluplne diskutovať až potom, keď sa všetky miestne cirkvi podrobne vyjadria ku svojej špecifickej situácii. Tento nedostatok sa ukázal už na Synode 2014.

Podotázka (3): je jednoznačne politická otázka a treba ju v jednotlivých krajinách najprv prebrať na politickej úrovni.

Podotázka (2): sa týka ľudskej zrelosti vo všeobecnosti. „Zdravé medziľudské vzťahy“ sa nedajú nacvičovať a upevňovať špeciálne v manželstve. Táto schopnosť musí byť zakotvená

⁴ V slovenskom preklade nie je pri miešaných manželstvách priamo vyjadrený kultúrny kontext.

⁵ Hermann Häring rozdelil väčšinu otázok na podotázky

v širšom kresťanskom životnom postoji. Len tak sa táto čnosť nebude v manželskej praxi inštrumentalizovať.

Podotázka (4): sa vzťahuje na okruh otázok, ktorými sa musí spoločnosť zaoberať rovnako ako rodinou. Chyby sú vecou celej spoločnosti a ich riešenie nespočíva v ochote rodín.

Podotázka (1): by sa nemala obmedzovať na rodinu a riešiť na úrovni rodiny. Práve naopak, je dôležité, aby sme manželstvo a rodinu nebrali ako kuriozitu, ale ako štandardnú súčasť kresťanského života.

2. Aké analytické nástroje sa používajú pri skúmaní (pozitívnych alebo negatívnych) stránok antropologicko-kultúrnej zmeny a aké sú najdôležitejšie zistené výsledky? (porov. b. 5). Je možné na základe týchto výsledkov nájsť v kultúrnom pluralizme spoločné prvky?

Stručná odpoveď:

Skôr ako začneme hľadať spoločné prvky, mali by sme najskôr rozpracovať pozitívne aspekty pluralizmu. Len tak sa dá oslobodiť od monopolného nároku katolíckej cirkvi na pravdu. Konkrétna odpoveď musí prísť od historikov, antropológov a kulturológov.

Podrobná odpoveď:

Táto otázka sa nedá zodpovedať na niekoľkých riadkoch. Je veľmi komplexná a nedá sa prehliadať, že katolícka cirkev (predovšetkým v západnej Európe) je súčasť tejto antropologicko – kultúrnej zmeny.

- Z historickej perspektívy si treba všimnúť, že už samotná teologická tradícia Západu je produktom hlbokého obratu. Vo všeobecnosti sa dá popísať kľúčovými slovami: helenizácia, splynutie so stredovekou kultúrou, privlastnenie scholasticko – tomistického myslenia a profilovanie na novoscholasticko – antimodernistickom štýle myslenia.

- Z vecnej antropologickej perspektívy je treba upozorniť na objavy novovekej antropológie, ktoré majú ďalekosiahle dôsledky. Ide o zmenu koncepcie, ktorá vníma ľudskú sexualitu biologizujúco (s podstatou v „prirodzenom zákone“), na koncepciu, ktorá chápe ľudskú sexualitu predovšetkým ako vzťah a popri biologických aspektoch obsahuje aj psychologický rozmer (čo vedie aj k inému chápaniu prirodzeného zákona).

- Z exegetickej a dogmaticko – historickej perspektívy treba spomenúť, že tieto novozískané aspekty viedli k novému porozumeniu Písmu. Z viacerých hľadísk je nám Písmo v dnešnom chápaní bližšie než to, ktoré nám sprostredkovala metafyzicko – scholastická tradícia. Na prekvapenie to neznamena riziko, ale otvorenie nových možností, ktoré vo vyššie spomínanom zmysle vychádzajú z kritického chápania tradície.

Otázka vychodí z predstavy, že pluralizmus znamená stratu jednoty. Z hľadiska metafyzickej tradície katolíckej teológie by sa sústredenie na jednotu malo chápať ako strata rozmanitosti. Pluralizmus nám pripomína bohatstvo mnohorakých možností aj v rámci kresťanstva. Predtým, než Synoda 2015 prijme nové závery s globálnym dopadom, mali by sa spracovať vedecké výsledky uplynulých desaťročí.

3. Aké iné spôsoby – okrem hlásania [evanjelia] a poukazovania na chyby –

(1) si Cirkev volí, aby bola nablízku rodinám v extrémnych situáciách? (porov. b. 8).

(2) Akými výchovnými stratégiami možno takýmto situáciám predchádzať?

(3) Čo možno urobiť na podporu a posilnenie veriacich rodín, ktoré zachovávajú vernosť manželskému zväzku?

Stručná odpoveď:

Podotázka (1): Spoločenstvá majú byť ľuďom nablízku vždy a bezpodmienečne.

Podotázka (2): Spoločenstvá musia rozvíjať atmosféru empatie a vzájomnej účasti.

Podotázka (3): Členovia spoločenstva musia byť nepodmienečne solidárni: ľudia, ktorí nie sú cirkevne zosobášení, alebo ktorých manželstvo sa rozpadne, si v zásade nezasluhujú menej

solidarity. Najvyšším princípom je starosť o tých, ktorí sú postihnutí vnútorným alebo viditeľným trápením.

Podrobná odpoveď:

Každá odpoveď, ktorá podrobne odpovedá na tieto otázky, minie svoj cieľ. Biskupská synoda nemôže premárniť čas tým, že by hľadala konkrétne riešenie na konkrétne prípady. Dôležitá je celková koncepcia života spoločenstva, v ktorej sú ťažiskové tri veci:

(a) posilnenie *svedomia* a morálnej sily pri vlastnom hľadaní riešenia aj v komunikácii s ostatnými.

(b) vedomie o *zodpovednosti* každého jedného, kto žije v dôvernom vzťahu a preberá resp. mal by prevziať zodpovednosť za tretie osoby, napr. za deti.

(c) bolestné zistenie, že *vlastné dobro* alebo dobro detí je často viac ako udržanie manželského zväzku.

S týmto poznatkom sa cirkev len ťažko vyrovnáva, lebo má sklon cirkevný ľud poručníkovať. Spravidla je ďaleko účinnejšie nenápadné sprevádzanie dotknutých blízkymi dôverníkmi ako oficiálne sprevádzanie úradne poverenými osobami.

4. Ako odpovedá Cirkev vo svojej pastoračnej činnosti na rozšírenie kultúrneho relativizmu v sekularizovanej spoločnosti a na s tým súvisiace časté odmietanie modelu rodiny zloženej z muža a ženy, ktorí sú spojení manželským zväzkom a otvorení pre plodenie (prokreáciu)?

Stručná odpoveď:

Takto položená otázka je neprípustná, lebo implicitne spája sekulárnu spoločnosť s relativizmom a odmietaním kresťanského modelu rodiny. Pastorácia by mala využívať všetky slobody, ktoré má k dispozícii, napr. v nemecky hovoriacich krajinách.

Podrobná odpoveď:

Odsudzovanie „sekularizovanej spoločnosti“ sa dá pochopiť, pretože sekularizáciou stratili cirkvi na význame. Teraz je načase, aby cirkev využila príležitosti, ktoré sa jej otvárajú.

Pojem „relativizmu“ je príliš vágny, než aby sa na jeho základe robili teologické a pastoračné závery. Rovnako nejasný je pojem „kresťanského“ modelu rodiny, čo si ešte ukážeme. Ak sa s ním navyše znova spojí záväznosť morálnych pravidiel *Humanae Vitae*, bude nám z pojmu „kresťanského“ modelu rodiny z antropologických a exegetických dôvodov na zbláznenie.

Stačilo by ukázať – či sekularizovaným alebo nie – vnútorný zmysel bezvýhradnej lásky a vernosti „v dobrom i v zlom“, ak chcú svoje životy navždy zdieľať. Kto sa sťažuje na stratu kresťanského ideálu manželstva musí ihneď dodať, že katolícka cirkev manželstvo teologicky a právne preťažila. Pojem nerozlučiteľnosti sa zredukoval na právnu kategóriu.

5. Akým spôsobom a do akých aktivít sa zapájajú kresťanské rodiny,

(1) aby svedčili novým generáciám o dozrievaní v emocionálnej oblasti? (porov. 9 – 10).

(2) Ako je možné pomôcť pri formácii vysvätených služobníkov vzhľadom na danú oblasť?

(3) Aká špecifická kvalifikácia sa najnaliehavejšie požaduje od pastoračných pracovníkov v tejto oblasti?

Stručná odpoveď:

V povedomí nemeckej verejnosti hrá téma emocionálnej zrelosti (možnosti, podpora, riziká) veľkú úlohu. Problém vysvätených nositeľov úradu bude aj v budúcnosti ich celibátny spôsob života; osobná a pomáhajúca blízkosť k otázkam manželstva a rodiny pretrvá.

Podrobná odpoveď:

Podotázka (1): musí nemeckú verejnosť zaskočiť; táto téma hrá totiž jednu z hlavných úloh v pedagogike a psychológii a je udomácnená nielen na školách, ale aj pri psychoterapeutickom vedení mládeže alebo duševne zaťažovaných ľudí.

Pohľad na čl. 9 a 10 *Lineamenta 2015*, ktoré sa týkajú tých istých otázok, vzbudzuje veľký nesúhlas a rozhorčenie, pretože rešpekt voči emóciám a citovosti sa tvrdo a moralisticky spája

s desivým scenárom zvrátenej sexuality (narcizmus, nestabilita, pornografia, nebezpečenstvá internetu, rozvody, mentalita orientovaná proti pôrodom a pokles pôrodnosti so všetkými demografickými následkami). Tieto pasáže dovoľujú predpokladať, že autori textu majú k nastoleným otázkam veľmi nevyjasnený vzťah, čo vedie k ďalším témam.

Podotázka (2): Prirodzene, intenzívne vzdelávanie nositeľov úradu vo veciach sexuality, manželstva a rodiny a to na biologickej, psychologickej a sociálnej úrovni, môže byť len na úžitok. Hlavný problém spočíva v tom, že „vysvätení“ nositelia úradov sú bez výnimky zaviazaní k celibátu. Tento nedostatok, ktorý je v teológii a antropológii dostatočne prediskutovaný, nemožno nezdôrazniť. Z tohto uhla pohľadu je jasné, že vysvätení nositelia úradu, vrátane tých, ktorí sú zodpovední za celú cirkev, stoja sami v ceste, hoci aj svojim najlepším úmyslom.

Podotázka (3): Zvlášť potrebné sú skúsené, psychologicky vzdelané ženy a muži, ktorí vedia hovoriť o sexualite, manželstve a rodine aj z vlastnej skúsenosti a môžu tak záujemcov sprevádzať v ich starostiach.

6. (1) V akom pomere a akými prostriedkami sa bežná rodinná pastorácia obracia aj na tých, čo sa vzdialili od Cirkvi? (porov. b. 11)

(2) Aké postupy sa zvolili, aby sa v ľuďoch vzbudila a uplatnila „túžba po rodine“, ktorú Stvoriteľ vložil do srdca každého človeka, a ktorá je osobitne prítomná u mladých, a to aj u tých, ktorí sa nachádzajú v rodinných situáciách nezodpovedajúcich kresťanskému obrazu rodiny?

(3) Akú odozvu u nich nachádza na nich zameraná činnosť Cirkvi?

(4) Do akej miery je rozšírené medzi nepokrstenými prirodzené manželstvo, a to aj vzhľadom na túžbu mladých vytvoriť rodinu?

Stručná odpoveď:

Odpoveď je obsiahnutá v *Lineamenta* (čl. 11): „Treba prijímať osoby s ich konkrétnou existenciou, dokázať podporiť ich hľadanie...“ Preto nedáva zmysel hľadanie ďalších metód na vyvolávanie túžby po rodine.

Podrobná odpoveď:

Podotázka (1): Je nejasné, kto sú tí „čo sa vzdialili“. V rámci nemeckej terminológie sú to tí, čo nemajú nič spoločné s cirkvou, cirkevným životom a kresťanskou vierou. Možno sa tu myslia tí, ktorí sa vzdialili od ideálu kresťanského manželstva. Tomu by nasvedčovala aj podotázka (4): k metódam primeranej pastorácie sa musia vyjadriť špecialisti. Aj oni však zaujímajú diametrálne odlišné stanoviská podľa toho, v akom kultúrnom kontexte sa vyjadrujú.

Podotázka (2): Ak je túžba po rodine vložená (Stvoriteľom) do srdca každého človeka, tak nie sú potrebné žiadne „postupy“ na jej vyvolávanie. Postačí túto túžbu nediskriminovať. Otázka však podsúva, že túžbe srdca môže zodpovedať jedine rodinná situácia, ktorá je korektná v oficiálnom cirkevnom zmysle, a to musíme odmietnuť. Kresťanky a kresťania nevstupujú do kresťanského manželstva preto, lebo je lepšie než iné manželstvá, ale preto, že chcú manželstvo integrovať do svojej viery a kresťanského životného štýlu.

Podotázka (3): Očakávanou „odozvou“ (v nemeckej verzii „ovocím“⁶) by malo byť, že do manželského zväzku vstupujú bezvýhradne, že na seba berú zodpovednosť a že sa náležite starajú o seba navzájom a o deti. Toto však nie je špecificky kresťanské, ale je to všeobecný ľudský predpoklad pre manželstvo.

Podotázka (4): Je to otázka na odborníkov. Nie je jasné, aké záujmy sa za ňou skrývajú. Nemožno však predpokladať, že odborníci mimo špecifického prostredia rozumejú katolíckemu pojmu „prirodzené manželstvo“.

⁶ Welche **Früchte** sind bei den Initiativen, die sich an sie richten, feststellbar?

7. Pohľad upretý na Krista otvára nové možnosti. „Skutočne, zakaždým, keď sa vraciame k prameňu kresťanskej skúsenosti, otvárajú sa nám nové cesty a nevídané možnosti“ (b. 12). Ako sa využíva učenie Svätého písma v pastoračnej činnosti zameranej na rodiny? V akej miere živí tento pohľad upretý na Ježiša odvážnu a vernú pastoračnú rodín?

Stručná odpoveď:

V uplynulých desaťročiach Nemecko znova objavilo Písma. Nový záujem však priniesol aj kritický odstup od oficiálneho cirkevného učenia o manželstve. Vznikajú teda pochybnosti, či sa biskupská synoda dokáže vyrovnat' s biblickým svedectvom v celej jeho šírke.

Podrobná odpoveď:

Pri sympóziách, seminároch, rozhovoroch, prednáškach a kázňach o sexualite, manželstve a rodine sa pravidelne a intenzívne odvoláva na sväté písmo. Pri tom sa ukazuje, že cirkevná náuka zredukovala biblické perspektívy. Niet divu, lebo aktuálna náuka o manželstve je dieťaťom stredoveku. Odborníci sa však spravidla usilujú o to, aby sa k slovu dostala biblická skúsenosť so sexualitou, manželstvom a rodinou v celej jej šírke.

K tomu patria aj celé pasáže, ktoré neboli uvedené v predložených dokumentoch k biskupskej Synode 2015. Tak napríklad Pieseň piesní, mnohé biblické príbehy o nevere a „nelegitímnych“ potomkoch, dramatický príbeh Sára a Agar či Izáka a Izmaela.

Je však úplne neprijateľné, ak sa zamlčujú aj novozákonné prípady akceptovateľného rozvodu (⁷Mt 5, 32⁸; 19,9⁹; 1 Kor 7, 15¹⁰). Táto nevernosť Evanjeliu je evidentne zapríčinená nesprávnym chápaním sviatostného zmyslu manželstva.

8. (1) Aké hodnoty manželstva a rodiny uskutočňujú vo svojom živote mladí ľudia a aké manželka? A akou formou ich realizujú?

(2) Existujú v tejto oblasti hodnoty, ktoré možno zdôrazniť? (porov. b. 13)

(3) Ktorým hriechom aspektom je treba predchádzať a ktoré treba prekonať?

Stručná odpoveď:

Mladí ľudia, ktorí sa chcú zosobašiť, myslia spravidla na bezvýhradnú a zodpovednú lásku, chcú ostať spolu navždy a väčšina z nich by sa chcela stať rodičmi. Mnohí ešte musia objaviť talent porozumenia a odpustenia a vyrovnat' sa s neláskavosťou vo všetkých jej formách.

Podrobná odpoveď:

Pre naprostú väčšinu mladých (aj mladých manželov), ktorí sa rozhodli byť kresťanmi, určite platí hodnota bezpodmienečnej vernosti, vzájomná sexuálna výlučnosť a ochota prijať deti ako plod svojej lásky. Počet detí však budú určite starostlivo plánovať.

Podotázka (1): Obvykle sa nebudú chváliť, že do svojho bežného života už dokázali presadiť hodnoty. Už vedia, že oproti ideálom stojí realita života. Vznikajú silné sociálne a ekonomické tlaky, veľkej skúške sú podrobené ich duševné predpoklady a náročné je aj hľadanie súladu s partnerkou alebo partnerom. Je im viac než kedykoľvek predtým jasné, že manželstvo je pod veľkým tlakom, že aj túžba po deťoch môžu vyhovieť až keď im budú vedieť zabezpečiť dobré zázemie domova. Ženy dnes lepšie vedia, že napr. tehotenstvo a pôrod môžu vážne ohroziť ich zdravie a vysoký počet detí prekračuje predstavy o modernej malej rodine. A vedia, že aj dobré manželstvá sa môžu z rozličných dôvodov rozpadnúť.

Podotázka (2): V rámci komplexnej spoločnosti sa aj hodnotové povedomie mladých ľudí rozhodne stalo komplexnejším. Preto nesmieme mladých zasypať statickými katalógmi

⁷ biblické citáty preberám zo stránky <http://www.svatepismo.sk/>

⁸ (Mt 5, 32) **32** No ja vám hovorím: "Každý, kto prepustí svoju manželku, okrem prípadu smilstva, vystavuje ju cudzoložstvu; a kto si vezme prepustenú ženu, cudzoloží."

⁹ (Mt 19, 9) **9** A hovorím vám: „Každý, kto prepustí svoju manželku pre iné ako pre smilstvo a vezme si inú, cudzoloží.“

¹⁰ (1 Kor 7, 15) **15** No ak neveriaci chce odísť, nech odíde. V takomto prípade nie sú brat alebo sestra otrocky viazaní; veď Boh nás povolal žiť v pokoji.

hodnôt a čností. Dôležité je, že sa učia, že musia byť stále pripravení učiť sa. Pravidlá sa môžu meniť a musia sa meniť. Môžu nastať neočakávané situácie. Mnohí sa preto musia učiť dôverovať svojmu vlastnému svedomiu a svedomiu svojho partnera; musia si budovať partnerské svedomie a neskôr rodinné svedomie.

Podotázka (3): Mladí si musia uvedomiť, že ani veľká láska nie je obrnená pred sebeckom, psychickou nezrelosťou, pokušeniami a neverou. Zároveň sa musíme mať na pozore, aby sme sa príliš neviazali na otázky sexuality, lebo spoločný život, manželstvo a rodina sa týkajú ľudského života v celej jeho šírke. Život je ohrozený nesprávnymi postojmi a činmi, ktoré poškodzujú rast spoločenstva alebo ho dokonca znemožňujú. Toto upozornenie je veľmi dôležité, lebo ani dnešná pastorácia sa nezbavila sexualite nepriateľských stereotypov; sexualita sa predstavuje ako v podstate nebezpečná a ohrozujúca veličina. V sekularizovanej spoločnosti stratilo formálne chápanie hriechu svoju výpovednú hodnotu. Hovoríme preto konkrétne o nevere alebo podvádzaní, ponižovaní alebo zneužívaní, o zneužívaní detí alebo nevraživosti medzi partnermi, o tvrdosti srdca a neschopnosti odpúšťať.

9. Akú ľudskú pedagogiku je potrebné vziať do úvahy – v súlade s Božou pedagogikou – aby sme lepšie pochopili, čo sa vyžaduje od pastoračnej činnosti Cirkvi, pokiaľ ide o dozrievanie partnerského života k manželstvu? (porov. b. 13).

Stručná odpoveď:

Dá sa len hádať, čo sa rozumie pod ľudskou a božou pedagogikou; táto reč je pre mnohých nepochopiteľná. Cirkev by si nemala myslieť, že disponuje nejakou osobitnou „božou“ manželskou morálkou. Každé úspešné manželstvo, aj kresťanské, závisí od bezvýhradnej lásky dvoch ľudí. Preto by sa pojmy ako ľudská a božia pedagogika nemali používať.

Podrobná odpoveď:

Použitie slov ľudská a božia pedagogika poukazuje na nesprávne pochopenie a banalizáciu tradičného pojmu. Božou pedagogikou nemyslí tradícia nejakú teóriu výchovy v modernom zmysle slova, ale tajomné Božie jednanie s človekom, v ktorom Boh človeku zosiela napr. utrpenie a biedu, aby ho viedol k skutočnej odovzdanosti Bohu. Tu sa teda myslia dve pedagogiky - jedna, ktorá pochádza od ľudí a druhá, ktorá je založená na kresťanskej viere.

Nedáva zmysel, aby sme tu preberali základné princípy „ľudskej pedagogiky“. Dušpastieri a kazatelia by mali byť dobrými pedagógmi, ktorí dokážu ozrejmíť najhlbšie ľudské hodnoty: zrelosť a zodpovednosť, schopnosť byť solidárny a empatický, ochota počúvať a korigovať svoje chyby.

Vsuvka „v súlade s Božou pedagogikou“ je zradná. Tvrdí totiž, že ľudský prístup k životu treba overovať kritériami návodu vyššej hodnoty. Tento predpoklad je nesprávny. Kresťanská pedagogika sa dá uplatniť len ako úplne ľudská pedagogika. Celá presvedčivá sila kresťanského posolstva (ktoré sa tu nazýva „Božie“) spočíva v jeho radikálnej ľudskosti, a v každej dobe sa musí vždy nanovo nastavovať.

10. Čo urobiť preto, aby sme ľuďom ukázali veľkosť a krásu daru nerozlučiteľnosti manželstva a vzbudili tak túžbu čoraz hlbšie ho prežívať a budovať? (porov. b. 14)

Stručná odpoveď:

Ide o dar bezpodmienečnej vernosti, ktorou sa partneri navzájom obdarujú, resp. si ju opätujú. Dá sa ukázať, aká je to „krása“, keď dvojica spolu pretrvá celý život. Nerozlučiteľnosť, ako si ju predstavuje úradná cirkev, je degenerovaná na tvrdú právnickú kategóriu. Kvôli milosrdenstvu sa musíme tejto nemilosrdnej kategórie vzdať.

Podrobná odpoveď:

Čl. 14 *Lineamenta* podáva biblické posolstvo „nerozlučiteľnosti“ zúžene a jednostranne. Kto berie vážne Písmo, musí cirkevnú náuku o manželstve modifikovať. Z Ježišových slov plynie výzva k bezvýhradnej vernosti (Mt 19, 6: „Čo teda Boh spojil, človek *nech* nerozlučuje“), teda zákaz ľahkovážne rozviesť manželstvo. Klauzuly o cudzoložstve u Matúša (5, 32 a 19, 9) a klauzula vážneho sporu vo vierovyznaní u Pavla (1 Kor 7, 15) uvádzajú dôvody, ktoré ospravedlňujú rozvod. Kým bude katolícka cirkev tieto klauzuly zapierať, nebude sa môcť hodnoverne odvolávať na Ježišove slová, na Písmo aj na analógiu medzi nebeským kráľovstvom a svadobnou hostinou.

Drvivá väčšina katolíčok a katolíkov chápe a bez problémov akceptuje, že vernosť musí prestáť aj utrpenie a ťažkosti a nemôže sa riadiť podľa sebeckých pravidiel.

Ozajstný problém súčasnej manželskej pastorácie spočíva v tom, že mnohí sa obávajú zákonom priklincovanej povinnosti zotrvať a jej neľudských dôsledkov; lebo v skutočnosti sa manželstvá naozaj rozpadajú. Okrem toho manželstvo vždy závisí od dohody dvoch. Problém morálnej, sociálnej či psychickej smrti manželstva sa vytesňuje.

11. (1) Ako by sme mohli ľuďom pomôcť pochopiť, že vzťah s Bohom umožňuje zvíťaziť nad krehkosťou, ktorou sú poznačené aj manželské vzťahy? (porov. b. 14).

(2) Ako svedčiť ľuďom o tom, že Božie požehnanie sprevádza každé pravé manželstvo?

(3) Ako im ukázať, že sviatostná milosť pomáha manželom na celej cesty ich spoločného života?

Stručná odpoveď:

Intenzívny a dôverný vzťah k Bohu dokáže prekonať mnohé obmedzenia, takže asi aj tie, ktoré prináša manželstvo. Boh prebýva všade, kde prebýva dobrota a láska.

Podrobná odpoveď:

Podotázka (1): Aj v obyčajných farských spoločenstvách sa nájdu príklady, keď sa ľudia silnej viery vedú vyrovnáť so slabosťou, teda so svojou vlastnou „krehkosťou“, bez toho aby ich to rozbilo. Táto dispozícia sa nevzťahuje iba na „krehkosť“ v manželstve, ale musí byť bežnou súčasťou celého života.

Spoločenstvá môžu vyžarovať a mali by vyžarovať, silu dôvery a nevyčerpatelnej nádeje, ktorú čerpajú zo svojej viery. Môžu prijať medzi seba aj partnerov, ktorí sa na svojej ceste potácajú a manželské páry aj s ich slabosťami. Musia si priznať, že aj oni sami zápasia vo svojich partnerstvách s rovnakými slabosťami. Božie požehnanie vidieť najlepšie na šťastí a prirodzenom správaní tých, ktorým sa manželstvo vydarilo, bez toho, že by svoje šťastie vtieravo či misionársky predvádzali.

Podotázka (2): Svedčiť sa dá len vlastným životom (pozrite vyššie). Z otázky nie je zrejmé, čo sa rozumie pod „pravým manželstvom“.

Podotázka (3): Na to neexistujú žiadne prostriedky a technológie. Je síce pochopiteľné, prečo sa tu kladie otázka o sviatostnej milosti, ale v tejto súvislosti je nebezpečná. Na Tridentskom koncile sa ustanovilo, že sviatosť manželstva je manželom na pomoci osobitným spôsobom. Často sa to však objavuje v tvrdení, že vďaka Božej milosti je sviatostne uzatvorené manželstvo nezničiteľné, manželia si len majú verne plniť svoje povinnosti. V praxi viedla táto téza napokon k nemilosrdnej obrátenej vete, v každom prípade sú si za rozpad svojho manželstva vinní manželia sami. Pôvodná myšlienka manželstva ako sviatosti sa degradovala na dôkaz viny.

12. Ako možno vysvetliť ľuďom, že kresťanské manželstvo zodpovedá pôvodnému Božiemu poriadku, a preto je skúsenosťou plnosti, a nie dajakým obmedzením? (porov. b. 13).

Stručná odpoveď:

„Kresťanské manželstvo“, ako ho rozumie katolícka cirkev, obsahuje aj ustanovenia, ktoré Božiemu zámeru nezodpovedajú. Práve tie predstavujú „dajaké obmedzenia“, ktoré nie sú potrebné.

Podrobná odpoveď:

Z biblického pohľadu nejde v prvom rade o špecificky kresťanské manželstvo, lež o „prirodzené“, trvalé spojenie muža a ženy vôbec. Ježišove slová „Čo teda Boh spojil, človek nech nerozlučuje“ (Mt 19, 6) odkazujú na dejiny stvorenia, nie na kresťanskú sviatosť manželstva.

Ježišovým úmyslom bolo uviesť tento stvoriteľský plán do pôvodného stavu. Preto zdôrazňuje prísny morálny záväzok vzájomnej vernosti. Nemožno tvrdiť, že ustanovil kvalitatívne novú úpravu manželstva. Cirkev o takejto interpretácii nehovorí a stavia sa do úlohy strážkyne svedomia.

Posledná časť otázky je nezrozumiteľná; čitateľ ťažko nájde zmysel protikladu medzi „skúsenosťou plnosti“ a „dajakým obmedzením“.

13. Ako možno chápať rodinu ako „domácu cirkev“ (porov. *Lumen gentium*, 11), subjekt i objekt evanjelizačnej činnosti, v službe Božiemu kráľovstvu?

Stručná odpoveď:

Myšlienka domácej cirkvi vyzdvihuje hodnotu rodiny veľmi vysoko. Rodičia preberajú úlohy a práva, ktoré sú v dnešnom chápaní vyhradené kňazom. Je najvyšší čas, aby rodina vystúpila z tieňa kňazských úradov a privilégií.

Podrobná odpoveď:

Model domácej cirkvi nie je jednoznačný.

Kto vychodí zo židovskej praxe, vidí rodičov v oficiálnej bohoslužobnej funkcii. Predsedajú modlitbám a sláveniu sabatu, čo je predobrazom Eucharistie. Túto prvokresťanskú a starovekú cirkevnú myšlienku treba len podporiť. Kto vychádza z Pavlovho ponímania mužskej a ženskej úlohy v usporiadaní domácnosti, vidí domy ako kolisky zborového života. *Lumen Gentium* pripomína spolu s Augustínom, že v rodine sa pre cirkev rodia ľudia, pre ktorých sú prvými poslami viery ich rodičia. To je dosť ambivalentný argument.

Kto chce tieto myšlienky podporiť, mal by začať dôsledne stolom židovskej rodiny. Môže byť modelom „všeobecného kňazstva“, ktoré vychádza z ľudu, nie od oficiálnych nositeľov úradu. Prvým miesto eucharistie a veľkonočného slávenia je jedálenský stôl, nie katedrála. Ak sa táto myšlienka stane východiskovým bodom cirkevnej obnovy, spôsobí to posun ťažiska a nedozerané zmeny v jej vnútornom usporiadaní. Táto ústredná myšlienka sa musí stať východiskovým bodom zásadnej reformy cirkvi v *hlave aj údoch*¹¹, ktorá zredukuje dnešnú monarchickú štruktúru na jej funkčné úlohy.

Nebezpečná, ak nie dokonca fatálna, je formulácia, že rodinu treba chápať ako „*subjekt i objekt evanjelizačnej činnosti, v službe Božiemu kráľovstvu*“. Pojem „objekt“ je dôsledkom vrchnostenského sebachápania oficiálnych cirkevných orgánov. Všetci kresťania, ak sú veriaci, počúvajú posolstvo Evanjelia praktickým kreatívnym spôsobom, v ktorom sa stávajú nasledovníkmi Ježiša. Určite to platí skôr o tých, ktorí vstúpia do riskantného životného dobrodružstva rodiny, než o tých, ktorí tomuto odvážnemu hlbokému ľudskému činu radšej uhnú z cesty.

¹¹ reformatio in capite et membris - požiadavka reformácie

14. Ako posilňovať vedomie rodín o ich misionárskej úlohe?

Stručná odpoveď:

Rodina nie je misionárska inštitúcia v podobe reklamy na kresťanskú vieru.

Podrobná odpoveď:

Treba podporiť základnú myšlienku, že každá kresťanská forma života môže pôsobiť prítiažlivo, keď vyžaruje priateľskosť, pohostinnosť a atmosféru solidarity. Treba len dúfať, že mnohé rodiny priťahujú pozornosť s takouto samozrejmosťou a pôsobia tak „misionársky“. Podariť sa to môže len rodinám, ktoré majú čo povedať samy za seba, silou vlastnej zrelosti a skúsenosti.

Walter Kasper (Evanjelium rodiny¹², ss. 31-33) pekne spája ústredné body tohto modelu a pripomína nádejný vývoj v Latinskej Amerike, kde model domácej cirkvi môže byť súčasne plnohodnotným doplnením modelu malej rodiny. Kasper hovorí, že domáce cirkvi sprítomňujú miestnu cirkev v živote a je im vlastný zmysel pre vieru; pestujú lámanie chleba aj slova, spoločne sa modlia a slávia deň Pánov; sú miestami spirituality a prináleží im vlastné prorocké a misionárske poslanie.

O to viac zaráža, že unáhlene pridáva aj varovanie: „Keďže Duch Svätý je daný celej cirkvi, nemali by sa domáce komunity od väčšieho *communio* sektársky izolovať (EN¹³ 58; 64; EG¹⁴ 29). Tento „katolícky princíp“ chráni Cirkev pred rozpadom na jednotlivé autonómne slobodné cirkvi. Touto jednotou v rozmanitosti je Cirkev zároveň sviatosťným znamením jednoty vo svete (porov. LG¹⁵ 1; 9)“ (Evanjelium rodiny, s. 33). Preto nemôžu byť domáce cirkvi „exkluzívne elitné spolky“ (Evanjelium rodiny, s. 35). Chýba tu však oveľa dôležitejšie varovanie, ktoré by malo byť na prvom mieste, že hierarchia nesmie domácu cirkev neustále zastrášať a obmedzovať v jej dôslednom, pevne zakorenenom, na skúsenosti založenom a svetu blízkom živote viery.

15. Kresťanská rodina žije pred milujúcim pohľadom Pána a vo vzťahu s ním rastie ako pravé spoločenstvo života a lásky. Ako rozvíjať rodinnú spiritualitu a ako pomôcť rodinám, aby sa stali miestom nového života v Kristovi? (porov. b. 21).

Stručná odpoveď:

Predovšetkým sa treba postarať, aby rodinná spiritualita nebola neustále a systémovo poručníkovaná inštanciami, ktorým úplne chýba skúsenosť rodinného života s jeho bohatstvom aj ťažkosťami.

Podrobná odpoveď:

Otázka vychodí z paternalistickej predstavy, že rodinám treba pri rozvíjaní ich spirituality pomôcť. Kresťanským rodinám dnes viac ako kedykoľvek veríme, že kresťanská viera im dodáva dôležitú životnú silu. Inak by sa, v sekularizovanom slova zmysle, neboli sobášili. Ľudia, ktorí chcú nasledovať Ježiša aj ako manželia, vedia aj *bez ďalšieho prispenia zvonka alebo zhora* nájsť stred svojho života v Kristovi. Bude to tak v každej rodine, kde žena a muž hľadajú a nachádzajú centrum svojho života v Kristovi.

Starostlivosť o kresťanskú spiritualitu by sa mal stále viac prenášať na spoločenstvá a dobrovoľné kurzy. Kvalitná a svojská rodinná spiritualita sa nedá vymyslieť v ordinariátoch alebo v školských kabinetoch; musí vznikáť priamo v rodinách a musí si vytvoriť vlastné formy.

¹² Häring cituje nemecké vydanie knihy Kasper, W. Das Evangelium von der Familie. Die Rede vor dem Konsistorium. Verlag Herder, 2014, ISBN 9783451312458. Tu sme prevzali citácie zo slovenského prekladu Kasper, W. Evanjelium Rodiny. Prejav pred konzistoriom. Dobrá kniha Trnava. 2014. ISBN 9788071418603.

¹³ EN = *Evangelii nuntiandi*, Pavol VI., 1975

¹⁴ EG = *Evangelii gaudium*, František, 2013

¹⁵ LG = *Lumen gentium*, 2. vatikánsky koncil, 1964

16. Ako rozvíjať a podporovať katechetické iniciatívy, ktoré by objasňovali cirkevné učenie o rodine a pomáhali ho uvádzať do života, a tak uľahčovali odstraňovanie prípadných rozdielov medzi tým, čo sa žije, a tým, čo sa vyznáva, a povzbudzovali k ceste obrátenia?

Stručná odpoveď:

Túto konkrétnu úlohu možno s pokojným svedomím prenechať učiteľkám a učiteľom náboženstva.

Podrobná odpoveď:

Učiteľky a učelia náboženstva, ktorí pôsobia na verejných školách, majú spravidla solídne pedagogické a teologické vzdelanie. Neustále sa musia konfrontovať so žiakmi a žiakmi, ktorí prinášajú do vyučovacieho procesu svoje dobré i zlé skúsenosti z rodinného života.

Nedá sa preto očakávať, že by „objasňovali“ hotové a uzatvorené „cirkevné učenie o rodine“. Za touto formuláciou sa opäť skrýva paternalistický model, že cirkevné učenie je jednosmerná ulička.

Aktuálny hlavný problém sprostredkovania viery vo veciach manželstva a rodiny nie je rozpor medzi tým, čo sa žije a čo sa vie, lež medzi tým, čo učí oficiálna cirkev a čo vo svojej každodennosti prežívajú veriaci.

Výsledky dotazníka z roku 2014 by mali byť pre cirkevné vedenie dostatočným motívom, aby sa najprv pozreli do školy viery na cirkevnej báze a potom začali korigovať oficiálnu náuku.

17. Čo podniknúť, aby ľudia pochopili hodnotu nerozlučiteľného a plodnosti otvoreného manželstva, ako cestu k plnej osobnej realizácii? (porov. b. 21)

Krátka odpoveď:

Pojmy „nerozlučiteľný“ a „plodnosť“ by mala cirkev najprv podrobne objasniť, a to s ohľadom na Ježišovo posolstvo a súčasnú spoločnosť, a až potom na ne položiť hlavný dôraz.

Podrobná odpoveď:

Bez ohľadu na to, že oficiálna cirkevná náuka o manželstve je abstraktná a vytrhnutá zo súvislostí, sú spomínané pojmy „nerozlučiteľnosť“ a „plodnosť“ asi tie najcitlivejšie.

Pojem „nerozlučiteľný“ v sebe nesie zavádzajúci pátos, lebo sa pokúša absorbovať celú ľudskú túžbu po nezničiteľnej, bezpodmienečnej a nikdy nezomierajúcej láske. Je jadrom nezničiteľného a bezpodmienečného ideálu, ktorého prazáklad videla kresťanská tradícia vždy vo vzácnej ježišovskej koncepcii životného štýlu. Katolícka tradícia však tento priam eschatologický ideál (= znamenie lásky a Božej blízkosti) nechala zdegenerovať na skostnatený právny predpis. Dnešné cirkevné chápanie musí tvrdo odmietnuť každý, kto chce zachrániť pôvodný zmysel, teda drahocenný ideál lásky.

Analogicky to platí aj pre pojem „plodnosť“. Ved' vzácna mýtická výzva „Vy sa však plodte a množte sa ...“ (Gn 9, 7), nemá v sebe žiaden strach zo sexuality, telesnosti alebo ženskosti. Predložený text však plodnosť chápe bohužiaľ v zmysle *Humanae vitae*. Encyklika síce požaduje, aby rodičia boli čo do počtu detí uvážliví („zodpovedné prítakanie životu“), ale každú formu kontroly pôrodnosti zatracuje ako ťažký hriech, čo je príznak hrôzy zo sexuality. Hoci východiská sú samy osebe rozumné, je potrebné postaviť sa rozhodne proti ich prekrúcaniu.

Obe oficiálne cirkevné kritériá údajne kresťanského manželstva sú prejavom nutkavej túžby cirkevného úradu po určovaní pravidiel a ich kontrole. Hierarchia chce kontrolovať práve tú oblasť kresťanského života, v ktorej nesmie mať vlastnú skúsenosť. Možno preto venuje týmto otázkam toľkú pozornosť.

Keď sa kresťanské chápanie manželstva vymaní z takéhoto odcudzenia, môže sa stať nanajvýš ľudským, nanajvýš prirodzeným a všeobecne obhájitelným modelom, ktorému sa oplatí robiť reklamu.

18. Ako predstaviť to, že rodina je po mnohých stránkach jedinečné miesto, kde možno zakúsiť radosť ľudského života?

Stručná odpoveď:

Stačí ak poukážeme na dva aspekty: vo (vydarenom) manželstve človek nikdy neostane sám a v takom manželstve sa naplnia aj najhlbšie ľudské túžby v neprekonateľnej, veľmi intímnej a často až extatickej telesnosti.

Podrobná odpoveď:

Aj keby sme nebrali do úvahy podrobné antropologické a psychologické dôvody, netreba tu ani príliš argumentovať, pretože ľudská túžba po láske, spoločenstve a sexuálnom naplnení je bežne a nesporne všadeprítomná. Rodina sa osvedčuje ako miesto radosti, ale často je aj miestom ťažkej námahy a utrpenia. Patrí to k sebe.

Zvláštne je, že otázka je položená s takou naliehavosťou. Očividne sa za tým skrýva vžitý pesimizmus a moralizmus, ktorý je všadeprítomný a treba ho vyhnúť spolu so všetkými rovnako zlými duchmi.

19. Druhý vatikánsky koncil ocenil prirodzené manželstvo tým, že sa vrátil k dávnej cirkevnej tradícii. Do akej miery dokáže diecézna pastorácia zhodnotiť aj túto múdrosť národov, ako základnú pre spoločnú kultúru a spoločnosť? (porov. b. 22)

Stručná odpoveď:

Toto „ocenenie“ by malo byť vlastne samozrejmosťou. Ak si niekto myslí, že katolícke manželstvo je akosi lepšie než „prirodzené“ manželstvo, tak je vo svojej pýche a predsudku na omyle a diskriminuje nespočetné množstvo ľudí, ktorí sa vo svojom najlepšom vedomí a svedomí vystavili nárokom bezvýhradného manželského spolužitia.

Podrobná odpoveď:

Čo sa tu predkladá ako výdobytok 2. vatikánskeho koncilu je v sekularizovanej spoločnosti s jej princípom oddelenia cirkvi od štátu, samozrejmosťou. Na úrovni štátu, vo verejnosti a civilnej spoločnosti a napokon aj v živote kresťanských spoločenstiev, je rozdiel medzi nekresťanským a cirkevne uzatvoreným manželstvom viac-menej bezvýznamný. Až v takto veľkej miere prijal 2. vatikánsky koncil sekulárny vývoj za svoj.

Neznamená to žiaden krok späť, ako keby išlo o zanedbávanie kresťanských zásad. Skôr naopak, ukazuje sa, že sekulárne povedomie prevzalo pôvodne kresťanský model zodpovedného manželstva. Výnimkou sú len spomínané osobitné požiadavky na „nerozlučiteľnosť“ a „plodnosť“, s ktorými sme sa kriticky vyrovnali v 17. otázke.

U nemeckých katolíčok a katolíkov došlo ku radikálnej zmene aj v chápaní ďalších sexuálno-etických predstáv, ktoré sa týkajú úradného (či už cirkevného alebo civilného) manželstva. Predmanželský sexuálny život, civilné manželstvo alebo „manželstvo bez papiera“ nie sú už ničím škandalóznym ani v kresťanských spoločenstvách. Hodnotia sa podľa rozhodujúcich kritérií manželskej etiky - bezvýhradná vzájomná zodpovednosť partnerov, bežné sociálne čnosti a ochota chrániť počatý život.

„Skúškou správnosti“ tohto (kresťanský legitímneho) etického povedomia môže byť prísne rozlíšenie medzi predmanželským sexuálnym životom a mimomanželským pomerom, teda manželskou resp. partnerskou neverou. Prevažná väčšina katolíčok a katolíkov odsudzuje manželskú neveru ako neprijateľné a vážne previnenie.

20. Ako pomôcť ľuďom pochopiť, že nikto nie je z Božieho milosrdenstva vylúčený a ako vyjadriť túto pravdu v pastoračnej činnosti Cirkvi zameranej na rodiny, osobitne na tie zranené a krehké? (porov. b. 28)

Stručná odpoveď:

Potrebné je jedine dôsledné milosrdenstvo. Posolstvo o Božom milosrdenstve patrí podľa všeobecného presvedčenia k jadrú kresťanskej viery. Otázka by mala zaznieť obrátene: ako sa

dá pochopiť, že katolícka cirkev zaobchádza so znovuzosobášenými tak nemilosrdne rigidným spôsobom?

Podrobná odpoveď:

Posolstvo milosrdenstva sa dá presvedčivo doložiť Ježišovými podobenstvami (o hľadaní a nachádzaní, o márnotratom synovi) a ďalšími perikopami. Na takomto pozadí musí katolícka hierarchia jasne vidieť, že svojím výkladom nerozlučiteľnosti postavila okolo manželstva nemilosrdnú a právnicku rigidnú konštrukciu cirkevnej náuky. Hierarchia sa stáva nedôveryhodnou smerom dovnútra i navonok.

Aktuálny návrh, aby sa s rozvedenými a znovuzosobášenými zaobchádzalo milosrdne, nerieši protirečivosť cirkevnej náuky, ale naopak jej rozporuplnosť ešte podčiarkuje. Hrozí riziko, podobne ako to bolo v prípade *Humanae Vitae*, že biskupská Synoda skončí pre cirkev fiaskom a dlhodobou stratou autority.

21. Ako môžu veriaci prejavíť postoj prijatia a dôverného sprevádzania voči ľuďom, ktorí ešte nedospeli k plnému pochopeniu daru Kristovej lásky, bez toho, aby sa vzdali hlásania požiadaviek evanjelia ? (porov. b. 24)

Stručná odpoveď:

Kam smeruje otázka skrytá za otázkou?

Ak chce vyzdvihnúť cirkevný sobáš oproti iným formám manželstva, treba otázku obrátiť: kedy oficiálna cirkev konečne pochopí, že jej maximalizácia požiadaviek na „platnosť“ manželstva nie je z hľadiska evanjelia adekvátna?

Podrobná odpoveď:

Oficiálna cirkev si tu sebastredne uplatňuje prehnané nároky. V texte (*Lineamenta 2015*, b. 24) sa cirkev označuje ako „spolahlivá učiteľka a starostlivá matka“. Takéto povýšenecké chápanie učiteľského úradu je nenáležité; cirkevní otcovia myslia pod týmito pojmami cirkev ako celok. Rovnako neospravedliteľné a z ekumenického hľadiska necitlivé je tvrdenie, že „pre pokrstených niet iného manželského zväzku ako je sviatosťný“. *Lineamenta 2015* odkazujú na pekný úryvok z *Evangelii gaudium*, 44¹⁶ pápeža Františka. Ten však nehovorí o sprevádzaní (údajne) menejcenných nesviatosťných manželstiev, ale celkom všeobecne vysvetľuje, že ľudí treba vždy sprevádzať s milosrdenstvom a trepezlivosťou.

Z biblickej, historicko-dogmatickej a historicko-pastoračnej perspektívy je svojvoľné prenesenie kontextu na osoby, ktoré nespĺňajú kritérium cirkevného sobáša, nenáležité. Presvedčenie, že medzi pokrstenými je každé spolužitie bez cirkevného sobášneho listu nedovolené, ak nie dokonca ťažký hriech, sa objavilo až v druhom tisícročí, okrem iného aj preto, že cirkev bola poväčšine jedinou spoločensky uznávanou inštanciou, ktorá mohla potvrdiť manželstvo ako právne platný úkon. Na pozadí treba preto vidieť východiská, ktoré vôbec umožňujú takto klásť otázku. Takéto „východiská“ však majú s východiskami evanjelia len málo spoločné.

Vysoká hodnota a hlboký zmysel cirkevne uzatvoreného manželstva tým nie sú spochybnené, a cirkev má právo ho odporúčať. V žiadnom prípade však tento aspekt nemôže znamenať morálne hodnotenie (manželského) spolužitia.

Vychodiac z etických požiadaviek a osobného svedomia nemôže existovať žiadne „lepšie“ alebo „horšie“ spolunažívanie na základe toho, či svoj sľub zložíme cirkevne, občiansky alebo

¹⁶ „Preto bez toho, aby sme čokoľvek uberali ideálu evanjelia, treba s milosrdenstvom a trepezlivosťou sprevádzať rozličné štádiá rastu osôb, ktoré deň po dni postupne napredujú. [...] Malý krôčik uprostred ľudských ohraničení môže byť Bohu vzácnejší než navonok bezchybný život človeka, ktorý svoje dni trávi bez toho, aby musel čeliť vážnym ťažkostiam. Všetkým sa musí dostať útecha a povzbudenie zachraňujúcej Božej lásky, ktorá tajomne pôsobí v každom človeku bez ohľadu na jeho chyby alebo pády“ (*Evangelii gaudium*, 44)

individuálne. Aj keď mnohí spečatia svoj manželský sľub vyslovene v zmysle svojej kresťanskej viery, nezakladá to z etického hľadiska samo osebe jeho pridanú hodnotu. Tým nie je spochybnený význam verejne- právnej a úradne- cirkevnej matriky sobášených, lebo v manželstve ide v konečnom dôsledku o stabilitu a má veľký význam aj pre budovanie spoločnosti.

22. Čo je možné urobiť pre to, aby muž a žena v rôznych formách spolužitia – v ktorých sa možno stretnúť s pravými ľudskými hodnotami – zo strany Cirkvi pocítili rešpekt, dôveru a povzbudenie k rastu v dobrom, a ako im pomôcť dospieť k plnosti kresťanského manželstva? (porov. b. 25)

Stručná odpoveď:

Za otázkou je dačo skryté podobne ako za otázkou 21.

Treba sa vyvarovať moralizujúcich apelov. Duchovná starostlivosť musí brať ľudí v prvom rade vážne ako zrelé osobnosti. Cirkevný sobáš môže byť pre nich zaujímavý len ak uvidia príťažlivý príklad tých, čo svoje šťastie naplnili v cirkevne uzatvorenom manželstve.

Podrobná odpoveď:

Aj táto otázka je dokladom, že cirkev premárnila schopnosť sebakriticky načúvať.

V prvom rade je potrebné bratsky¹⁷ a bezvýhradne akceptovať všetky formy spolužitia ako vyjadrenie ľudského života a to nie z motívov akéhosi milosrdenstva, ale z objektívnych dôvodov. Ako kritérium by mohlo úplne postačiť: vzájomný rešpekt, neporušiteľná vernosť, vzájomná zodpovednosť a ochrana rozvíjajúceho sa života. Je pochopiteľné, že kresťanky a kresťania chcú svedčiť o svojom spolužití aj pred cirkevným spoločenstvom a prispievajú tak k naplneniu svojho životného plánu.

23. Ako sa pri formácii kňazov a ďalších pastoračných pracovníkov venuje pozornosť téme rodiny? Sú do toho zapojené samotné rodiny?

Stručná odpoveď:

Pastorácia rodín hrá dôležitú úlohu vo vzdelávaní kňazov a pastoračných spolupracovníkov. Kým sa kňazi nebudú smieť ženiť, tak pastoračná skúsenosť bude mať stále veľkú medzeru.

Podrobná odpoveď:

Rodina ako téma má pevné miesto vo vzdelávacích kurikulách (v sakramentológii, etike a pastorálnej teológii). Veľa kňazov a pastorálnych spolupracovníkov sa naučilo preberať manželské a rodinné problémy s veľkým vnútorným rešpektom a empatiou. Tým výraznejší je nesúlad medzi mentalitou ľudského prístupu na tvári miesta a vyššími inštanciami, ktoré sa držia oficiálnych dogmatických a právnych predpisov.

Viaceré dušpastierky a dušpastieri nedokážu uniesť toto napätie bez smútku a rezignácie. Inak povedané: úradná cirkev dokáže svojím rigidným postojom vyvolať problémy, ktoré sa nedajú zvládnuť ani pri veľmi kvalitnom pastorálnom vzdelaní. Cirkevné vedenie sa musí rozsúdiť so svojou vlastnou minulosťou.

24. (1) Sme si vedomí toho, že si rýchly rozvoj našej spoločnosti vyžaduje, aby sme neustále venovali pozornosť jazyku, ktorý v pastoračnej komunikácii používame?

(2) Ako možno účinne svedčiť o prioritě milosti tak, aby sa rodinný život plánoval a prežíval ako prijatie Ducha Svätého?

Stručná odpoveď:

Táto otázka je veľmi neuspokojivá. Že sa nedokážu vyjadriť, to nie je technický problém, ale dôsledok odtrhnutia od praxe. Nezrozumiteľne formulovaná druhá podotázka je už sama osebe dostatočným dôkazom neschopnosti.

¹⁷ v nemčine sa už vžil už rodovo korektnejší pojem súrodenecky (geschwisterlich)

Podrobná odpoveď:

Otázka dramatickým spôsobom bagatelizuje problém.

Podotázka (1): Problém nespočíva v rýchlom rozvoji spoločnosti, že musíme dobiehať nielen jej napredovanie, ale aj jej nový jazyk. Veď podobne musia aj rodičia zvedavo natrčať uši, aby rozumeli novej reči vlastných detí. Zo slovného spojenia „stratili sme reč!“ sa už stalo bežné klišé. Namiesto toho by mala oficiálna cirkev povedať: „Stratili sme kontakt so skúsenosťami, otázkami a výzvami, s ktorými sa musia mladí ľudia vo veciach sexuality, manželstva a rodiny vyrovnávať. Hlbokým kultúrnym zmenám, ktoré s tým súvisia, sme sa vyhli.“ Problémom nie je ten druh reči, v ktorom sa možno zlepšovať intenzívnym štúdiom ako pri vyučovaní cudzích jazykov. Dnešná strata reči je skôr dôsledkom mumifikovanej viery, ktorá práve v otázke sexuality a manželstva ostala ešte stále v zajatí stredovekých predstáv o človeku, spoločnosti a svete. Tento problém sa už desiatky rokov potláča, nespočetnekrát znova otvára a zo strany hierarchie ignoruje. Samozrejme, ani biskupská Synoda 2015 ho nedokáže spracovať.

Podotázka (2): Povrchná predstava o pastoračnej komunikácii sa prejavuje aj v priam technickom spôsobe, akým sa tu hovorí o „priorite milosti“, alebo možnosti plánovať rodinný život „ako prijatie Ducha Svätého“. Milosť sa degraduje na čosi ako pomôcku a Duch Svätý na istým spôsobom záruku lepšieho životného programu. Zmysluplne sa však dá o nich hovoriť len ak vychádzajú z konkrétne zakúsenej milosti a obohatenia. Cirkev sa musí konečne rozlúčiť so svetom svojich zvecnených predstáv.

25. Ako možno pri ohlasovaní evanjelia rodiny vytvárať podmienky nato, aby bola každá rodina takou, ako si ju Boh želal, a aby spoločnosť uznávala jej dôstojnosť a poslanie? Aké „pastoračné obrátenie“ a aké ďalšie kroky treba v tomto smere urobiť?

Stručná odpoveď:

Väčmi než vymýšľať pravidlá, musíme ľuďom dodať silu a povzbudiť ich, aby sa aj vo veciach rodiny nechali viesť vnútorným hlasom svedomia.

Podrobná odpoveď:

Nie je jasné či otázka smeruje ku vnútorným alebo vonkajším podmienkam.

Všetky vnútorné podmienky vyplývajú z posilnenia vlastného svedomia dotknutých osôb. Musia byť schopní ísť za týmto hlasom: po starostlivom zhodnotení svojej situácie, po porade s osobami, ktorým dôverujú a s vedomím svojej zodpovednosti za partnera/partnerku a deti. „Pastoračné obrátenie“ spočíva v tom, že sa vzdá tendencie vodiť ľudí za ručičku cez všetky ich životné situácie.

Deštruktívne pôsobenie vonkajších podmienok na rodinu sa ešte stále podceňuje. Dôležitou príčinou je, že teológia oslobodenia bola celé desaťročia potláčaná a jej základné myšlienky sa mimo Latinskej Ameriky skoro vôbec neprejavili. Aj od nemeckých biskupov by sme očakávali, že prijmú ducha *Evangelii gaudium*. Otázka hovorí o „pastoračnom obrátení“. Obrátenie musí byť založené na trvalej a hlbokoj zmene zmýšľania, ktoré dokáže premeniť naše spoločenstvá. Ide o dobro ľudí a spoločnú cestu s núdznymi, budovanie kresťanských inštitúcií je až na druhom mieste.

26. Chápe sa naplno význam spolupráce so spoločenskými a politickými inštitúciami v službe rodiny? Ako sa táto spolupráca v skutočnosti realizuje? Akými kritériami sa pritom možno inšpirovať? Akú úlohu môžu v tomto smere zohrávať rodinné združenia? Ako môže byť táto spolupráca opodstatnená aj na základe otvoreného pranievania kultúrnych, ekonomických a politických procesov, ktoré ohrozujú rodinu?

Stručná odpoveď:

Takáto spolupráca poväčšine funguje ako samozrejmosť.

Celé priehrstie jednotlivých podotázok musia riešiť kompetentní odborníci.

27. Ako podporiť taký vzťah medzi spoločnosťou, politikou a rodinou, ktorý by bol prospešný pre rodinu? Ako napomôcť to, aby medzinárodné spoločenstvo a jednotlivé štáty viac podporovali rodinu?

Stručná odpoveď:

Všetci dospelí majú okrem členstva v katolíckej cirkvi aj politické poslanie. Svoju politickú úlohu dokážu naplniť, ak ukážu, že kresťanské chápanie manželstva zodpovedá všeobecným pravidlám humánnej etiky.

Podrobná odpoveď:

Je nesporné, že cirkev ako celok, ale aj miestne cirkvi, kresťanské spoločenstvá a jednotlivci, majú v rámci svojich možností politické poslanie. V Nemecku je toto povedomie spravidla dobre rozvinuté. Opakovane sa však stáva, že angažovanosť v prospech priaznivej rodinnej politiky (hospodárska a mzdová politika, prorodinný sociálny a daňový systém, vzdelávanie a starostlivosť o deti) sa zamieňa s presadzovaním cirkevných záujmov. Početné rodiny sú aj v Nemecku viac ohrozené chudobou ako rodiny s jedným alebo dvomi deťmi, prípadne v porovnaní s bezdetnými rodinami. Kresťanskí politici by sa mali vedieť dostať týmto pomerom na kobyľku.

Scestné je aj presvedčenie, ktoré ešte na mnohých miestach prevláda, že manželstvo usporiadané podľa katolíckych pravidiel, je po ľudskej a spoločenskej stránke to úplne najlepšie usporiadanie. Od cirkevných inšancií by to chcelo viac skromnosti.

28. (1) Sú programy prípravy na manželstvo predstavované tak, aby zdôraznili povolanie a poslanie rodiny v súlade s vierou v Krista?

(2) Uskutočňujú sa ako ponuka autentickej cirkevnej skúsenosti?

(3) Ako ich možno obnoviť a zlepšiť?

Stručná odpoveď:

Starostlivosť o dobrú prípravu na manželstvo je dôležitejšia než kedykoľvek predtým. Nemali by ju však zabezpečovať cirkevnícke kádre, ale skúsení a v spoločenstve uznávaní manželia, ktorí sa môžu oprieť o verejné organizácie a vzdelávacie inštitúty.

Podrobná odpoveď:

Spoločnosť sa mení veľmi prudko a preto aj v manželskej príprave, ktorá sa týka najmä mladých, treba dbať na spätnú väzbu a neustále inovovať. Treba sa o to dôsledne snažiť nielen na diecéznej rovine, ale aj na úrovni farských spoločenstiev.

Podotázka (1): Príprava na manželstvo musí vychádzať zo širšej debaty o základoch kresťanskej viery. Kresťanský sobáš možno odporúčať len párom, ktoré sú zrelé vo viere a ktorých vzájomnú vernosť už aspoň trochu preveril čas. Preto je veľmi dôležité, aby sa súžitie bez kresťanského sobáša nezatracovalo ako hriech, alebo menejcenný model spolužitia. Lepšie je ísť do manželstva po dvoch rokoch spolužitia „na skúšku“, než cirkevne potvrdiť nestabilný vzťah.

Podotázka (2): Od prvého dňa spoločného života musia byť partneri, či už civilne alebo cirkevne zosobášení, vítaní a prirodzene integrovaní do miestnych kruhov a spoločenstiev rodín. Tak sa dá jednoznačne ukázať, že cirkevný sobáš by mal v Nemecku viac než kedykoľvek predtým byť aj ostan cirkevnou záležitosťou.

Podotázka (3): Formy a spôsoby prípravy na manželstvo sa môžu obnovovať len tak, že sa obnovuje samotné spoločenstvo, ktoré sa stáva prirodzeným miestom osobných stretnutí a záujmu jeden o druhého.

29. (1) Ako kresťanská iniciačná katechéza predkladá otvorenosť voči povolaniu a poslaniu rodiny? Ktoré kroky sa pritom považujú za najnaliehavejšie?

(2) Ako zdôrazniť úzky vzťah medzi krstom, Eucharistiou a manželstvom?

(3) Ako poukázať na katechumenátny a mystagogický charakter, ktorý často program prípravy na manželstvo nadobúda?

(4) Ako zapojiť do tejto prípravy celé spoločenstvo?

Stručná odpoveď:

Ak dáme začiatku manželského života kresťanské znamienko, prináša to so sebou nové povedomie kresťanskej identity. Pýta sa, kto som ja ako pokrstená kresťanka / pokrstený kresťan, čo pre mňa znamená krst a eucharistia? Avšak pevná väzba medzi krstom, eucharistiou a manželstvom nie je nevyhnutná.

Podrobná odpoveď:

Pozadie tejto otázky spočíva v rímskokatolíckej náuke, ktorá považuje manželstvo za jednu zo siedmich sviatostí – toto učenie platí ako dogmatická pravda od tridentského koncilu. Z biblických dôvodov to však v žiadnom prípade nie je nevyhnutné.

Podotázka (1): nie je položená dosť jasne. Otvorenosť pre rodinu patrí jednoducho k ľudskému životu. Je vecou každého pokrsteného, aby v sebe objavil svoje životné poslanie a chytil sa ho. Viac než predtým by sa malo zdôrazniť, že kresťanský život musí zahŕňať prítakanie životu, telu, vzájomnej vernosti a ľudskému spoločenstvu. Založenie rodiny je asi tou najintenzívnejšou zo všetkých foriem lásky k životu. Preto treba viac ako kedykoľvek predtým vidieť rodinu ako základné vyjadrenie kresťanského života, čo vo svojej najhlbšej podstate znamená ľudského života.

Podotázka (2): Prv než sa členovia Synody vydajú na hľadanie záhadnej vnútornej spätosti medzi krstom, eucharistiou a manželstvom, mohli by jednoducho konštatovať, že krst je oficiálny akt, ktorým je človek včlenený do cirkvi. Kto chce spečatiť manželský zväzok ako člen cirkvi a v jej rámci, môže tak učiniť len ako člen tejto cirkvi. Podobne jednoduchý vzťah platí aj pre vzťah medzi eucharistiou a manželstvom. Uzatvorenie cirkevného manželstva izolovane od iných sviatostí, nedáva zmysel. Malo by byť samozrejým výsledkom spolupatričnosti manželov s cirkvou. A k tomu patrí aj pravidelná účasť na eucharistii.

Ak chceme hovoriť o vzťahu medzi krstom, eucharistiou a manželstvom, musíme sa naučiť medzi nimi rozlišovať. Všetky tri sú mocné rituálne znamenia, ktoré veľmi silným spôsobom reprezentujú Božie konanie voči ľuďom a odzrkadľujú sa v ich náboženskej skúsenosti; okrem toho sa v dejinách kresťanstva stali najdôležitejším kryštalizačným jadrom kresťanského chápania spásy. Rituály, ktoré majú menej výsadné postavenie, sa nazývajú „sväteniny“ (sakramentálie). Tradičná katolícka dogmatika však bez rozdielu a rozlišovania spojila sedem najvýznamnejších rituálov pod pojem „sviatosti“ a prehlásila, že ich ustanovil Kristus.

Oproti takémuto zjednodušenému pohľadu je potrebné rozpracovať analogické chápanie sviatosti. Ústrednú úlohu zohráva bezpochyby krst, eucharistia a odpustenie hriechov. Manželstvo, ktoré Ježiš neustanovil, možno nazvať sviatosťou len v odvodenom zmysle. Prehnaný dôraz na sviatosťnosť vedie k zneváženiu pred-kresťanského a ne-kresťanského, teda hlboko ľudského, rozmeru inštitútu manželstva. Výsledkom je prehnaný cirkevný dohľad nad manželstvami kresťanov. Z rovnakých dôvodov je treba zrevidovať aj rozlišovanie medzi „prirodzeným“ a „kresťanským“ manželstvom, pretože sa tak neoprávnené vytvára kategória „prirodzeného“ nižšej triedy. Pre väčšinu manželstiev na svete je však normálne to druhotriedne z prirodzených.

Podotázka (3): Manželská príprava sa musí začínať všeobecnými ľudsko – etickými témami podľa mentality snúbencov a situácie, v ktorej sa nachádzajú, lebo všetky hlavné cnosti a podmienky manželstva sú hlboko ľudské. Katechumenická fáza potom dáva do vzájomnej súvislosti skúsenosť manželstva a vieru v Ježiša Krista. Ak myslíme pod mystagogickou

fázou to, že snúbenci prednášajú Bohu svoje plány v modlitbe a bohoslužobnom spoločenstve, má to samozrejme svoj zmysel a môže to byť doslova korunou ich manželskej prípravy.

30. *Využíva sa – či už pri príprave manželstvo alebo počas sprevádzania v prvých rokoch manželského života – dôležité svedectvo a pomoc, ktoré môžu poskytnúť rodiny, rodinné združenia a hnutia? Aké pozitívne skúsenosti možno v tejto oblasti uviesť?*

Stručná odpoveď:

Čím je spoločenstvo väčšie a čím viac nadobúda rozmery megafarnosti, tým menej sa dá dosiahnuť osobné sprevádzanie. Hodnotu sprevádzania si ceníme len abstraktne, lebo zlučovaním farností naopak preukazujeme svoj nezáujem.

Podrobná odpoveď:

Katolícke spoločenstvá si zrejme takúto otázku vôbec nekladú. Určite funguje sprevádzanie v rámci spoločenstva, ale za predpokladu, že vo farnosti bolo už predtým fungujúce spoločenstvo mladých manželov, alebo sa angažovali v iných krúžkoch a skupinkách. Neslobodno podceňovať vzťahy, ktoré vznikajú cez deti podobného veku, napríklad popri škôlkach alebo školách. Je veľmi dôležité, že podpora debatných krúžkov, rozmanitých pracovných skupiniek a pestovanie kultúry slávenia, rozvíjajú v spoločenstve sociálnu, demokratickú a otvorenú atmosféru. Mladí manželia sa tak môžu aj napriek svojmu špecifickému postaveniu bez ťažkostí začleniť do spoločenstva.

Vysoké ohodnotenie si popri cirkevných ponukách zasluhujú aj verejné služby, ktoré sú v krízových situáciách veľmi vyhľadávané. Verejné poradne, osobné alebo párové poradenstvo si vďaka svojej profesionalite zaslúžia veľký rešpekt. Cirkevné zariadenia nemajú v tejto oblasti žiaden nárok na monopol.

Účinnosť všetkých foriem podpory a sprevádzania je spravidla závislá od snahy mladých párov. Snahy o aktívnu prevenciu krízových situácií v prvých rokoch manželstva, budia skôr nedôveru. Mladí ľudia odmietajú poručníkovanie.

31. *Diskusia na synode dospeli k tomu, že pastoračia zameraná na sprevádzanie manželských párov v prvých rokoch rodinného života potrebuje ďalšie prehĺbenie. Aké najvýznamnejšie iniciatívy v tejto oblasti sa už uskutočnili? Ktoré jej aspekty ešte treba prehĺbiť na úrovni farností, diecézy, alebo v rámci združení a hnutí?*

Stručná odpoveď:

Spoločenstvá v Nemecku nevnímajú túto úlohu ako naliehavú.

Podrobná odpoveď:

Samozrejme, zintenzívnenie nemusí byť zlé. Treba však opatrne a s mierou. Mladé rodiny sú spravidla zavalené povinnosťami v rodine, povolání aj vo voľnom čase.

Tejto otázke malo predchádzať splnenie oveľa dôležitejšej úlohy: nemecké farnosti by mali prekonať svoju silnú závislosť od úradných dušpastierok a dušpastierov. Spoločenstvá musia byť otvorené, ale musia byť sebedomé a vedieť stáť na vlastných nohách. Treba sa postaviť na odpor cirkevnému vedeniu, ktoré na každú krízu reaguje ďalšou vzdelávacou inštitúciou alebo novým kontrolným orgánom.

32. *Aké kritériá správneho pastoračného rozlišovania treba brať pri jednotlivých situáciách do úvahy vo svetle učenia Cirkvi, podľa ktorého sú základnými charakteristikami manželstva jednota, nerozlučiteľnosť a otvorenosť k prokreácii (k plodeniu detí)?*

Stručná odpoveď:

Otázka sa motá v kruhu, lebo kritériá rozlišovania sú práve tie základné charakteristiky.

Podrobná odpoveď:

Otázka predpokladá tri základné charakteristiky, ktoré by bolo treba podrobnejšie rozobrať z biblického, dejinne- teologického a antropologického pohľadu.

V západnej Európe nevyvoláva jednota manželstva otázky. V západnom etickom povedomí je jednota základnou požiadavkou manželského ideálu: dvaja ľudia sa bezpodmienečne a výlučne vzájomne zaväzujú. Nový Zákon a veľká časť Prvej Zmluvy túto tézu podporujú. V nadchádzajúcich desaťročiach je však potrebné túto otázku nanovo rozpracovať z interkultúrnej a medzináboženskej perspektívy.

O nerozlučiteľnosti sme už diskutovali v rámci otázky 0 a 20. Na rozdiel od jednoty manželstva vzniká pri nerozlučiteľnosti tak veľa kritických otázok, že sa nedá jednoznačne zodpovedať (pozrite otázku 10).

Posledná z troch základných charakteristik (otvorenosť k prokreácii) je formulovaná tak vágne, že sa z toho nedá nič poriadne vyvodiť.

Malo by zmysel hovoriť skôr o výlučnej láske, bezpodmienečnej vernosti a pripravenosti niesť zodpovednosť za deti.

Pastorácia má preto v prvom rade hľadať všeobecnú ľudskú zrelosť a duševnú stabilitu, vnútorný pokoj a schopnosť prevziať zodpovednosť za seba aj iných. Tieto nároky sú súčasťou dynamiky vnútorných procesov, ktoré umožňujú neustále sa približovať k vytýčeným cieľom.

33. (1) Je kresťanské spoločenstvo schopné pastoračne sa zapojiť do týchto situácií?

(2) Ako pomáha (kresťanské spoločenstvo) pri rozlišovaní pozitívnych a negatívnych prvkov života osobám žijúcim v civilnom manželstve, aby ich zorientovalo a podporilo na ceste rastu a nasmerovalo k sviatosti manželstva?

(3) Ako pomôcť tým, ktorí spolu žijú bez manželstva, aby sa rozhodli pre manželstvo?

Stručná odpoveď:

Skupina, ktorá je schopná byť spoločenstvom a miestom pre dialóg („rodinné združenia a hnutia“ v zmysle otázky 30), si dokáže o kvalite toho ktorého manželstva spraviť solidárny a pomáhajúci úsudok. Pojmy „pozitívny a negatívny prvok“ sú preto rovnako nepoužiteľné, ako reči o „obrátení ku sviatosti manželstva“ (v slovenčine o „nasmerovaní k sviatosti manželstva“¹⁸).

Podrobná odpoveď:

Podotázka (1): Ideálne kresťanské spoločenstvo môže zdieľať životné cesty a osudy všetkých členov a konštruktívnu kritiku môže vyjadriť tak, že ju dotknutí dokážu akceptovať. Prinajmenšom by to tak ideálne malo byť. Preto treba v každom spoločenstve podporovať tie

¹⁸ Kritika Hermanna Häringa vychodí z nemeckého znenia textu. Na rozdiel od „nasmerovanie“ v slovenskom preklade, má nemecký preklad „die Bekehrung“, čo sa v kontexte dá brať len ako „obrátenie“ alebo „náprava“ v náboženskom význame. Ďalšie jazykové mutácie otázky sú významovo bližšie nemeckému ako slovenskému prekladu, už aj preto, že v slovenskom preklade je použité iné členenie vety.

33. ...Wie ist sie dabei behilflich, diese positiven Elemente von jenen negativen im Leben von Menschen zu unterscheiden, die in ziviler Ehe verbunden sind, und sie auf dem Weg des Wachstums und der Bekehrung hin zum Sakrament der Ehe zu orientieren und zu unterstützen?

33. ...How can it assist in discerning the positive and negative elements in the life of persons united in a civil marriage so as to guide and sustain them on a path of growth and conversion towards the Sacrament of Matrimony?

33. ...Comment aide-t-elle à discerner les éléments positifs de ceux négatifs de la vie de personnes unies par des mariages civils, de façon à les orienter et à les soutenir au long du chemin de croissance et de conversion vers le sacrement du mariage?

33. ...Come aiuta a discernere questi elementi positivi e quelli negativi della vita di persone unite in matrimoni civili in maniera da orientarle e sostenerle nel cammino di crescita e di conversione verso il sacramento del matrimonio?

vzťahy, ktoré takéto konanie umožňujú. Pre bezpočetné skupiny to určite platí. Manželské páry (či už cirkevne zosobášené alebo nie), z ktorých vyžaruje naplnenie, spokojnosť a bohatý život, budú pre iné páry prítiažlivé aj bez ďalších aktivít.

Podotázka (2): („Kresťanské spoločenstvo“) môže svojím príkladom a úprimnosťou pomôcť k zhodnoteniu krízovej situácie. Musíme však rozhodne protestovať proti predpokladom, z ktorých táto otázka vychádza. Otázka prisudzuje civilne zosobášeným párom, na rozdiel od cirkevne zosobášených, „negatívne prvky“. Cesta k cirkevnému sobášu („nasmerovanie k sviatosti manželstva“) sa tu berie ako „obrátene“. Skrátka, na civilnom manželstve ešte stále ľpie diel viny, aj keď je to vyjadrené len zaobalene. Pôsobí to nedôsledne a nedôveryhodne. Z biblického hľadiska je tento náhľad nesprávny.

Podotázka (3), ktorá odsudzuje páry, čo žijú bez akéhokoľvek sobášneho listu, vychádza z rovnakého neoprávneného predpokladu. Aj tu platí to, čo sme už povedali k podotázke (1): všetky manželské páry, z ktorých vyžaruje naplnenie, spokojnosť a bohatý život, budú pre iné páry prítiažlivé aj bez ďalších aktivít.

34. A zvlášť sa pýtame, ako odpovedať na problémy, ktoré spôsobuje pretrvávajúce tradičných foriem manželstva (sláveného) na etapy alebo manželstva na základe dohody medzi rodinami?

Stručná odpoveď:

Ak sa v tejto otázke naráža na africký spôsob viackrokovej iniciácie pre manželstvo, tak Európanom neprislúcha zaujať k tomu stanovisko.

Podrobná odpoveď:

Z európskeho priestoru by nemalo vzísť nijaké záväzné hodnotenie zvykov iných kultúr. Otázka je však zaujímavá aj s ohľadom na európsky vývoj. Ukazuje sa totiž, že európska tradícia prechodu zo vzťahu bez akéhokoľvek telesného zblíženia skokom rovno do plnoplatného manželstva so všetkými dôsledkami, rýchlo prestáva byť etickým normatívom. Medzičasom s nazbieralo mnoho psychologických a ľudsky opodstatnených dôvodov pre viackrový spôsob:

- (a) od nenásilného zasvätenia do vlastnej pohlavnosti
- (b) k prvému zblíženiu s pohlavne prítiažlivou osobou, ďalej
- (c) od prvého vážnejšieho pokusu o pevné spolužitie
- (d) k právne záväznej forme manželstva,
- (e) uzatvoreného spôsobom, ktorý zodpovedá ich náboženskému presvedčeniu, a stavia pár pod Božiu ochranu.

Z biblických a teologických dôvodov nie je možné vylúčiť takúto cestu ako nekresťanskú.

35. (1) Je kresťanské spoločenstvo pripravené postarať sa o zranené rodiny, aby pocítili Otcovo milosrdenstvo?

(2) Ako sa zasadiť o to, aby sa odstránili spoločenské a ekonomické faktory, ktoré často spôsobujú zranenia?

(3) Aké kroky sa už podnikli a aké ešte treba urobiť pre rozvoj tejto činnosti a misionárskeho povedomia, ktoré ju podporuje?

Stručná odpoveď:

Pripravenosť kresťanského spoločenstva stúpila v uplynulých rokoch najmä v spolupráci so štátnymi inštitúciami. Morálne a špecificky katolícke kategórie, týkajúce sa rozvodu a znovuzosobášenia, pritom nezohrávajú prakticky žiadnu úlohu.

Podrobná odpoveď:

Vychádzajúc z *Lineamenta 2015* sa pod pojmom „zranené rodiny“ myslia oddelene žijúci manželia, rozvedení, znovuzosobášení a samostatne vychováajúci. Podľa nemeckého jazykového úzu poukazuje tento pojem v prvom rade na ohrozené deti, ktoré môžu byť v každej z týchto kategórii. Napriek tomu sa dá súhlasiť so synodálnym textom, pretože aj

dotknutí manželia musia spravidla zápasit' s ťažkými vnútornými zraneniami a duševnou bolesťou.

Je nesporné, že akceptácia takýchto osôb v kresťanských spoločenstvách a vo verejnosti narastá. Hlavný dôvod spočíva v tom, že už nie sú morálne ani spoločensky odvrhnutí. Dnes už skôr obdivujeme odvahu a silu samostatne vychovávajúcich matiek, než aby sme ich očierňovali pre domnelé poklesky.

Na rozmanité životné situácie sa právom požaduje diferencovaný a ústretový pohľad. Takáto podpora by bola ešte samozrejmejšia, ak by cirkev prestala stigmatizovať a diskriminovať rozvedených a znovuzosobášených cirkevnými trestami. Prestať s tým nie je vecou milosrdenstva, ale otázkou práva, ktoré dotknutým osobám prináleží mocou biblického a ježišovského posolstva.

36. (1) Ako pomôcť tomu, aby sa stanovili spoločné pastoračné línie na úrovni rôznych partikulárnych cirkví?

(2) Ako v tejto súvislosti rozvíjať dialóg medzi rôznymi miestnymi cirkvami „cum Petro et sub Petro“?

Stručná odpoveď:

Unifikácia predpokladá intenzívnu diskusiu na cirkevnej báze, inak môžu spoločné pravidlá zničiť rozmanitosť svetovej cirkvi.

Podrobná odpoveď:

Než sa chopíme projektu spoločných pravidiel, musíme dosiahnuť biblicky podloženú a vedecky akceptovateľnú zhodu v sporných otázkach katolíckej náuky o manželstve a manželskej praxi. Nemôžeme to dosiahnuť bez nevyhnutných korektúr.

Podotázka (1): Projekt musí začať intenzívnymi rozhovormi so všetkými na cirkevnej báze; názory členov spoločenstva treba pritom brať vážne ako súčasť neomylného zmyslu Božieho ľudu vo veciach viery¹⁹. Zástupcovia jednotlivých spoločenstiev musia svoje závery predebatovať so zástupcami ostatných spoločenstiev s cieľom dosiahnuť základnú zhodu, ktorá bude bezpodmienečne akceptovať kultúrne odlišnosti. Príslušný biskup by mal tento konsenzus uznať.

Na týchto diskusiách sa musia zúčastniť muži a ženy, ktorí sú zosobášení, rozvedení, znovuzosobášení, len civilne sobášení alebo žijú bez akéhokoľvek sobášneho listu.

Pri rozhovoroch zameraných na výsledok sa neslobodno dovolávať vyšších inšancií, lebo tí si daktoré postoje nemôžu dovoliť.

Podotázka (2): Biskupská Synoda môže konať až keď sa ukončí etapa na úrovni miestnych cirkví, popřípade biskupských konferencií. Synoda by potom mala spraviť kritický rozbor s podporou teologického, antropologického a kultúrno – vedeckého poradenstva a spracovať spoločné kresťanské východisko. Považujeme za samozrejmé, že sa to uskutoční „cum Petro“, spolu s rímskym biskupom. Ak však dostane biskupská Synoda takéto poverenie, potom musí byť schopná prijať závery vo svojej vlastnej právomoci.

37. Čo možno urobiť pre to, aby boli procesy na vyhlásenie neplatnosti manželstva prístupnejšie a dynamickejšie, a podľa možnosti bezplatné? (b. 48)

Stručná odpoveď:

Súdne procesy, ktoré deklarujú nulitu manželstva, nepoživajú v nemeckej katolíckej cirkvi veľkú vážnosť. Ak by mali príslušné súdy vychádzať stránkam ešte ochotnejšie v ústrety, tak by to ich dôveryhodnosť skôr poškodilo.

¹⁹ sensus fidei

Podrobná odpoveď:

Ak by sa mali dosiahnuť ciele, ktorý predpokladá otázka, treba hľadať odpoveď u špecialistov. Rozhodne je však odporúčania hodné, aby sme sa kriticky a sebakriticky spýtali aký to má vôbec zmysel a či je to akceptovateľné. Vyjasnenie takýchto otázok si vyžiada dlhší čas.

Biskupská synoda by mohla prijať daktoré z týchto *dočasných* riešení:

(a) v prípadoch znovuzosobášených nastupujú automaticky sankcie. Treba ustanoviť nové pravidlo, ktoré tieto sankcie automaticky odvolá,

(b) vychodiac z biblického normatívu opustiť alebo aspoň relativizovať dogmatický výrok o nerozlučiteľnosti manželstva,

Či by sa schválilo jedno alebo druhé, veľmi by to obmedzilo potrebu prehlasovať manželstvá za neplatné.

38. (1) Pokiaľ ide o rozvedených a znovu zosobášených, hlbšie preskúmanie si zaslúži aj sviatosťná pastorácia, pri ktorej je potrebné zväziť aj pravoslávnu prax a mať na pamäti „rozdiel medzi objektívnym stavom hriechu a poľahčujúcimi okolnosťami“ (b. 52).

(2) Akým smerom napredovať?

(3) Aké kroky možno podniknúť?

(4) Čo navrhnúť, aby sa zabránilo neprimeraným, či nie nevyhnutným prekážkam [v prístupe ku sviatostiam]?

Stručná odpoveď:

V kauze nového sobáša by mohla katolícka cirkev hľadať predbežné riešenie aj v inšpirácii praxou východných cirkví. Z dlhodobého hľadiska je treba riešiť problém nerozlučiteľnosti v duchu Nového Zákona.

Podrobná odpoveď:

Kľúčovú úlohu tu hrajú dve zásadné polemické témy: atribút sviatosti a téza o nerozlučiteľnosti. Pred nadchádzajúcou Synodou pokladajú *Lineamenta 2015* tieto dve tézy za samozrejmosť, o ktorej netreba diskutovať. Obe sú pritom v terajšej forme neudržateľné ako z biblického tak aj historického hľadiska (porovnaj aj otázky 10 a 21).

Podotázka (1):

(a) Netreba hovoriť len o pastoračnom aspekte sviatostí, ale je potrebné do hĺbky *prepracovať* samotný pojem sviatosti a aplikáciu pojmu sviatosť na manželstvo. Manželstvo nepatrí medzi hlavné sviatosti, je teda sviatosťou druhého rádu. V porovnaní s ostatnými sviatosťami je to (v oficiálnom poradí²⁰) posledná a najmladšia sviatosť. Nie je to kresťanská sviatosť²¹, ale sviatosť „stavu“²² a v klasickom chápaní pojmu sviatosť je to „eštesviatosť“²³. Reformované cirkvi majú pri hodnotení manželstva (ako sviatosti) argumenty na svojej strane. Ak by sme ich prijali, zmiernili by sa aj napätia okolo rozvodu.

(b) Prax *ortodoxných cirkví* si zaslúži zvláštnu pozornosť. Vieme, že keď tridentský koncil položil dôraz na nerozlučiteľnosť, nechcel odsúdiť ortodoxnú prax, ktorá by teda nemala byť v rozpore s katolíckym poňatím manželstva. Nie je primerané, aby sa znovuzosobášenie vždy spájalo s aktom pokánia. Primeranejšie je hovoriť o potrebe zmyslieť sa nad sebou.

(c) Oficiálne dokumenty 20. stor. opakujú, že ľudia žijúci v druhom manželstve „*sa objektívne nachádzajú v stave hriechu*“. Túto klasifikáciu treba odmietnuť, pretože

²⁰ Katechizmus katolíckej cirkvi <http://www.katechizmus.sk/?action=getk&kid=2112>

²¹ podľa katechizmus „sviatosť uvádzania do kresťanského života“

²² V slovenskej verzii katechizmu je „stav“ len kňazský (rozlišuje „posvätný [kňazský] stav“ a „manželstvo“)

²³ Herman Häring použil v nemčine „Gerade-noch-Sakrament“,

predpokladá príliš právnické a zvecnené chápanie sviatosti. A rečičky o poľahčujúcich okolnostiach sú prinajlepšom trápne.

Podotázka (2): Nedá sa očakávať, že by sa už terajšia Synoda 2015 zhodla na novom chápaní sviatosti a nerozlučiteľnosti manželstva. Ak by sa však mali zmierniť aktuálne platné sankcie (napríklad pristupovanie ku sviatostiam) a nič by sa nezmenilo na tradicionalistických a biblicky neudržateľných východiskách, vyvolá to len ďalšie spory. To je jasné už z doterajšej debaty. Prijateľné by bolo *dočasné* riešenie, spojené so serióznym záväzkom, že ruka v ruku s uvoľnením pravidiel sa v reálnom čase uskutoční aj revízia sakramentologických problémov.

Revíziou, ktorá zodpovedá Písmu, môže cirkev dosiahnuť zmierenie so znovuzosobášenými na základe svojej vlastnej spravodlivosti. Odpadla by tak veľmi pochybná konštrukcia o milosrdnej cirkvi v protiklade ku neoblomnej sviatosti.

Manželská problematika je dnes v cirkvi tak zabetónovaná, že to chce zásadnú poznámku: Úradná cirkev trvá na sviatosti manželstva s nápadne rovnakou nekompromisnou neoblomnosťou, s akou si robí nárok na reguláciu a kontrolu všetkých manželských záležitostí. Encykliky upravujú sexuálne správanie katolíckych manželov do najmenších podrobností, zoznam prekážok pre uzatvorenie manželstva je vypracovaný veľmi detailne a cirkevné sudy rokujú pri riešení manželských otázok o najintímnejších veciach. Umelé zdôrazňovanie rozdielu medzi sviatostným manželstvom a „prirodzeným manželstvom“ chce zachrániť prednostné postavenie sviatosti manželstva pred nárokom čisto prirodzeného²⁴, čiže úplne normálneho manželstva. Praktické riešenie v prvom liste Korint'anom²⁵, podľa ktorého apoštol pripustil zrušenie manželstva z dôvodu neprekonateľných svetonázorových rozdielov medzi manželmi, sa postupne rafinovane preštylizovalo na (pavlovské) „privilégium“²⁶ a neskôr sa doplnilo o „petrovské privilegium“²⁷. Toto všetko sa dialo v mene sviatosti manželstva. Ale v skutočnosti sa manželstvo zneužilo ako nástroj hierarchickej kontroly a potupila sa aj idea sviatosti. Sviatosť, ak ju ustanovil sám Ježiš, má svoju vlastnú autoritu a nepodlieha žiadnemu cirkevnému zásahu. Prísne vzaté by mala biskupská Synoda o otázkach manželstva a rodiny začať vyznaním viny a odvahou k obráteniu. Za dlhé roky sa katolícka cirkev od 11. do 20. stor. prepracovala do pozície vlastníčky kresťanskej viery. Je načase, aby sa tento proces obrátil. Inak bude platiť Lutherovo obvinenie, že kresťanská viera je ešte stále v babylonskom zajatí.

Podotázka (3): Vo svojej knihe (*Keine Christen zweiter Klasse*. [Nik nie je kresťanom druhej triedy.] Freiburg 2014, s. 115-117) predkladá Hermann Häring návrh, ako by sa dalo neudržateľnú situáciu zmierniť:

Kým sa nepodarí nájsť striktné teologické riešenie nezodpovedaných otázok, navrhuje (v nadväznosti na kardinála Kaspera) dočasné riešenie v zmysle „duchovnej procedúry“.

²⁴ porovnajte aj komentár k otázke 6

²⁵ (1 Kor 7, 12– 16) **12** Ostatným hovorím ja, nie Pán: Ak má niektorý brat neveriacu ženu a ona chce s ním bývať, nech ju neprepúšťa. **13** A ak má niektorá žena neveriaceho muža a on chce s ňou bývať, nech muža neopúšťa. **14** Lebo neveriaci muž sa posväčuje v žene a neveriaca žena sa posväčuje v bratovi. Inak by boli vaše deti nečisté; ale teraz sú sväté. **15** No ak neveriaci chce odísť, nech odíde. V takomto prípade nie sú brat alebo sestra otrocky viazaní; veď Boh nás povolal žiť v pokoji. **16** Vari vieš, žena, či zachrániš muža? Alebo vieš, muž, či zachrániš ženu?

²⁶ privilegium paulinum CIC, Kán. 1143

²⁷ privilegium petrinum CIC, Kán 1671–1707 Normy k prípravě procesu zrušení manželského svazku ve prospěch víry

http://eamos.pf.jcu.cz/amos/kcp/modules/low/kurz_text.php?identifik=kcp_489_t&id_kurz=&id_kap=9&id_teach=&kod_kurzu=kcp_489&id_kap=9&id_set_test=&search=&kat=&startpos=5

Normae de conficiendo processu pro solutione vinculi matrimonialis in favorem fidei

http://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/documents/rc_con_cfaith_doc_20010430_favor-fidei_lt.html

Vzorom je kresťanské pravidlo, ktoré uvádza Mt 18, 15-18²⁸. Podľa neho je treba duchovné problémy riešiť v Ježišovom duchu a na tom, mieste kde vznikli. Tým, čo sa chcú hrať na sudcov, pripomína ich vlastnú vinu a odmieta súdiť oficiálne obvinených (Jn 8, 3-11)²⁹. Praktický návrh:

- Biskupstvo (alebo určitá oblasť) po zrelej úvahe vyberie a vymenuje troch - štyroch mediátorov (vydatých žien a ženatých mužov), ktorí požívajú duchovnú vážnosť a majú primerané profesionálne psychologické (-terapeutické) skúsenosti.
- V spolupráci s diecéznym biskupom vypracujú mediatori zoznam *vylučujúcich* kritérií, ktoré nedovoľujú uplatnenie takejto „duchovnej procedúry“, založenej na milosrdenstve. K nim patria:
 - ⇒ zrejmé, jednostranne hrubé a sebecké zavinenie rozpadu prvého manželstva a rodiny,
 - ⇒ verejné pohoršenie, ktoré takéto nevhodné správanie vyvolalo a stále udržiava,
 - ⇒ nevyrovnané morálne, právne alebo finančné záväzky, voči partnerom z prvého manželstva alebo voči deťom, ktoré z neho vzišli,
 - ⇒ krátky časový odstup od zlyhania prvého manželstva, keď sa ešte rany nezacelili a zlé zážitky nie sú spracované.

Ak nie sú prítomné vylučujúce podmienky, môže sa zamýšľaný proces spustiť.

- Osoba, ktorej sa odiera účasť na sviatostiach, sa obvykle obráti najprv na farára alebo na príslušného duchovného správcu farnosti. Dá sa predpokladať, že dotknutá osoba sa usiluje žiť kresťansky a chce sa podieľať na živote spoločenstva. Na začiatku procedúry musí zaujať ku tomuto predpokladu stanovisko a vylúčiť tak vedľajšie úmysly alebo zneužitie procedúry.
- Farár sprostredkuje kontakt s úradne povereným mediátorom (alebo mediátormi). V dôvernom rozhovore si spravia obraz o sociálnej, duchovnej a duševnej situácii, zvlášť o príčinách a okolnostiach, ktoré viedli k rozvodu a novému alebo ešte len plánovanému manželstvu. Pri hodnotení situácie má rozhodujúcu a neopomenuteľnú úlohu svedomie dotknutej osoby.
- Ak má dotknutá osoba záujem o hlbšie duchovné porozumenie svojej situácii, treba jej sprostredkovať intenzívnejšie duchovné sprevádzanie. Ak si uvedomuje, že má na vzniknutej situácii svoj podiel viny a cíti potrebu zmierenia, malo by sa to uskutočniť formou spovede. Nie je to však formálna súčasť navrhovanej procedúry.
- Mediátori neposkytujú farárovi (duchovnému správcovi) informácie o obsahu rozhovoru, ale len o jeho výsledku. Dotknutá osoba má právo zúčastniť sa na tomto rozhovore. Konečným cieľom procedúry je jednomyselné stanovisko všetkých zúčastnených.
- Keď sú všetky podmienky procedúry splnené, farár to písomne potvrdí. Od tej chvíle nie je žiaden dôvod vylučovať dotknuté osoby z prijímania sviatostí, je to len vecou ich rozhodnutia a ich svedomia. Námietky kohokoľvek sú neprípustné.

²⁸ (Mt 18, 15-18) **15** Keď sa tvoj brat prehreší proti tebe, choď a napomeň ho medzi štyrmi očami. Ak ťa počúvne, získal si svojho brata. **16** Ak ťa nepočúvne, priber si ešte jedného alebo dvoch, aby bola každá výpoveď potvrdená ústami dvoch alebo troch svedkov. **17** Keby ani ich nepočúvol, povedz to cirkvi. A keby ani cirkev nechcel poslúchnuť, nech ti je ako pohan a mýtnik. **18** Veru, hovorím vám: Čo zviažete na zemi, bude zviazané v nebi, a čo rozviažete na zemi, bude rozviazané v nebi.

²⁹ (Jn 8, 3-11) **3** Tu zákonníci a farizeji priviedli ženu pristihnutú pri cudzoložstve, postavil ju do prostriedku **4** a povedali mu: "Učiteľ, túto ženu pristihli priamo pri cudzoložstve. **5** Mojžiš nám v zákone nariadil takéto ženy ukameňovať. Čo povieš ty?" **6** Ale to hovorili, aby ho pokúšali a mohli ho obžalovať. Ježiš sa zohol a prstom písal po zemi. **7** Ale keď sa ho neprestávali vypytovať, vzpriamal sa a povedal im: "Kto z vás je bez hriechu, nech prvý hodí do nej kameň." **8** A znovu sa zohol a písal po zemi. **9** Ako to počuli, jeden po druhom - počnúc staršími - sa vytrácali, až zostal sám so ženou, čo stála v prostriedku. **10** Ježiš sa vzpriamal a opýtal sa jej: "Žena, kde sú? Nik ťa neodsúdil?" **11** Ona odpovedala: "Nik, Pane." A Ježiš jej povedal: "Ani ja ťa neodsudzujem. Choď a už nehreš!"

- O bližších okolnostiach procedúry, ako aj o obsahu rozhovoru a konkrétnych záveroch platí zásada absolútnej mlčanlivosti na úrovni „spovedného tajomstva“.
- Ak chce dotknutá osoba docieľiť nad rámec tejto procedúry ešte úradné vyhlásenie manželstva za neplatné, alebo ak by niekto trvale namietal proti účasti dotknutej osoby na sviatostiach, musí sa to udiť v rámci predpísaných pravidiel cirkevného práva.

39. Umožňuje nám aktuálna normatíva dať platné odpovede na výzvy spojené s miešanými manželstvami a manželstvami medzi príslušníkmi rôznych náboženstiev?³⁰ Treba brať do úvahy aj ďalšie prvky?

Stručná odpoveď:

Miešané manželstvá uzatvorené medzi kresťanmi treba akceptovať bez výhrad. Manželstvá medzi príslušníkmi rôznych náboženstiev³¹ treba uznať za plnoprávne, ak si manželskí partneri v znamení viery v jediného Boha navzájom sľúbili výlučnú a bezpodmienečnú vernosť.

Podrobná odpoveď:

Nie je to žiadne taktizovanie, v prospech zrovnoprávnenia *medzikonfesijných* manželstiev hovoria vážne teologické dôvody. Zásadný obrat, v súlade s Dekrétom o ekumenizme 2. vatikánskeho koncilu, musí viesť k tomu, že miešané manželstvá nebudeme brať ako ohrozenie, ale budeme ich pokladať za obohatenie katolíckeho spôsobu života. Závazok zabezpečiť katolícku výchovu detí je pre kresťanov iného vyznania ponižujúci. Nový pohľad na ekuménu si vyžaduje, aby aj nekatolícki partneri v zmiešanom manželstve mali prístup ku katolíckemu sláveniu eucharistie.

Ak sa plánuje uzatvorenie miešaného manželstva *s rozdielnosťou kultu* pred cirkevnou inštanciou, treba najprv podrobne prebrať s farárom alebo inou oprávnenou osobou. Malo by sa jasne povedať, že (a) partneri veria v jediného Boha, (b) sľubujú si výlučnú vernosť a bezvýhradnú lásku, ktorá nie je obmedzená žiadnymi podmienkami, (c) za spoločné deti prevezmú úplnú a láskyplnú zodpovednosť. S medzináboženským manželstvom netreba robiť okolky, ale malo by sa otvorene prijať a považovať za obohatenie spoločenstva.

Ak sa v tejto veci nedá dôjsť s partnerom ku zhode, treba upustiť od plnoprávneho kresťanského sobáša. Ak však majú partneri pre svoje manželstvo aj náboženské pohnútky, možno usporiadať slávnosť s rituálom požehnanja.

Tak či tak by mali byť prijatí spoločenstvom prinajmenšom ako civilne zosobášení, alebo tí, čo spolunažívajú bez sobášneho listu. Pôjde to ľahšie ak cirkev prijme, že Prvá zmluva uznáva inštitút „prirodzeného“ manželstva a Nový zákon ho nezakazuje,

40. (1) Ako sa kresťanské spoločenstvo zaujíma o rodiny, v ktorých sú osoby s homosexuálnou orientáciou?

(2) Ako je možné postarať sa o osoby v takejto situácii vo svetle evanjelia bez toho, aby boli diskriminované?

(3) Ako im predkladať Božiu vôľu pre ich situáciu?

Stručná odpoveď:

Každému treba vysvetliť, že má právo aj povinnosť stáť plne, bezvýhradne a bez výčitiek svedomia pri homosexuálnych členoch svojej rodiny. Homosexuálne sklony a správanie nie sú žiaden hriech, pokiaľ neobmedzujú dôstojnosť iných a voči všetkým sa chovajú s rešpektom.

³⁰ tučným písmom zdôraznil Hermann Häring

³¹ podľa Katechizmu (1637) „miešané manželstvá s rozdielnosťou kultu“
<http://www.katechizmus.sk/?action=getfullk&kid=2242>

Podrobná odpoveď:

Podľa tradičného podania to síce tak nevyzerá, ale biblia v kontexte so serióznou modernou antropológiou nedáva žiaden dôvod považovať homosexualitu za hriech. Cirkev sa má ešte veľa čo učiť. Treba urýchlene uzavrieť mier s antropológiou, čo znamená prijať nový obraz sexuality. Nedá sa viac stavať na biologizujúcich východiskách stredoveku a raného novoveku, ale sexualitu je treba chápať ako vzťah, ktorého obsah je oveľa širší ako plodenie detí. Môžeme preto uzatvoriť, že ani homosexuáli nesmú byť v spoločenstve vystavení žiadnym obmedzeniam.

Biskupi a účastníci Synody 2015 to však neberú na vedomie ani len v náznaku. To, čo sa skrýva za položenou otázkou, je z biblických, antropologických a ľudskoprávných dôvodov neprijateľné.

Postoj k ľuďom s homosexuálnou orientáciou napokon vystaví vysvedčenie celej Synode.

Podotázka (1): sa obmedzuje na zaobchádzanie s rodinami, v ktorých žijú osoby s homosexuálnou orientáciou. Na to môže byť len jediná odpoveď: tieto rodiny a ich homosexuálne orientovaní členovia si zasluhujú úplne bežný rešpekt a z každej strany rovnaké uznanie, akého sa dostáva od spoločenstva aj všetkým ostatným kresťankám a kresťanom. Okrem toho ich treba posilňovať a podporovať, keby sa k nim niekto choval s predsudkami a previnilcov pokarhať.

Na veľké počudovanie sa otázka nezoberá priamo homosexuálnymi osobami, ale obmedzuje sa na ich rodiny. Ako keby homosexuálne ženy a muži žili len v rámci rodiny. Zaobchádzanie, ktoré sa ich priamo týka ako aj ich život v spoločenstve a na verejnosti, sa tabuizujú. Je to veľké protirečenie, lebo práve tieto otázky by mala Synoda prerokovať veľmi otvorene.

Podotázka (2): sa neoprávnene odvoláva na evanjelium keď tvrdí, že homosexuáli sú odkázaní na osobitné (kresťanský motivované) milosrdenstvo. Takéto milosrdenstvo je falošné, zraňuje, diskriminuje. *Každej* diskriminácii sa treba vyvarovať.

Podotázka (3): je úplne zbytočná. Malo by to byť naopak. S odvolaním sa na kresťanskú vieru v stvorenie treba vyvinúť úsilie, ktoré odstráni tradičnú diskrimináciu homosexuálov.

Preto očakávame, že biskupská Synoda sa oficiálne zasadí za priznanie viny za všetky zločiny, ktorých sa katolícka cirkev dopustila, ku ktorým dala podnet alebo ktorým nezabránila. Otázkou by bolo treba nahradiť dvomi inými:

(a) aké kroky by malo spraviť kresťanské spoločenstvo, aby preklenulo neblahé dejiny diskriminácie homosexuálov a presadilo v katolíckej cirkvi nepodmienenú úctu?

(b) čo môže Cirkev podniknúť, aby došlo ku náprave veľkej diskriminácie a ohrozeniu osôb s homosexuálnou orientáciou, ktorú sú v mnohých štátoch bežné?

41. Aké najdôležitejšie kroky sa urobili pre to, aby sa ohlasovala a účinne podporovala otvorenosť manželstva voči životu, a tiež ukázala krásu a ľudská dôstojnosť ukrytá v materstve a otcovstve, napríklad vo svetle encykliky blahoslaveného Pavla VI. *Humanae vitae*? Ako podporovať dialóg s vedou a biomedicínskymi technológiami, aby pri tom bola rešpektovaná ekológia ľudského plodenia?

Stručná odpoveď:

Drvivá väčšina katolíčok a katolíkov v Nemecku učenie *Humanae Vitae* nikdy neprijala. Hlavným cieľom tejto encykliky nebolo zvestovať krásu a dôstojnosť rodičovstva, ale zakázať každú formu priamej³² regulácie pôrodnosti.

³² Hermann Häring sa vyhýba deleniu prostriedkov regulácie pôrodnosti na prirodzené a umelé. Slovenské katolícke prostredie zatiaľ nemá motív, aby zmenilo duálnu terminológiu. Pokúsili sme sa tu zaviesť termín „priama“ metóda regulácie pôrodnosti, ktorý by snáď mohol byť partnerským pojmom ku katolíckemu termínu „prirodzená“. Katolícky „prirodzená“ metóda je nepriama v tom zmysle, že súlož, pri ktorej sa „priamo“

Podrobná odpoveď:

Povedomie o ľudskej hodnote materstva a otcovstva je v nemeckých cirkvách široko známe. V kresťanských spoločenstvách požívajú rodičia, ktorí majú deti, veľkú vážnosť, deti sú všeobecne dobre prijímané. Mnohé farnosti majú škôlky a podporujú rodičov v ich každodenných a často vyčerpávajúcich starostiach.

Odvolačka na *Humanae Vitae* budí úžas. Encyklika *Humanae Vitae* (1968) nebola v Nemecku nikdy skutočne prijatá a v Königsteinskom³³ vyhlásení (1968) ju nemeckí biskupi podstatne spochybnili odkazom na význam osobného svedomia. Keď teraz po 46 rokoch znova vytiahli tento sporný dokument, ktorý každú formu priamej regulácie pôrodnosti odsudzuje ako hriech, narazilo to u drvivej väčšiny nemeckých katolíkov na nepochopenie. Miesto toho, aby sa zacielili na kľúčové témy zodpovedného rodičovstva, uhýbajú pred najdôležitejšími otázkami.

O moderných medicínskych možnostiach a metódach reprodukcie a antikoncepcie sa vedú intenzívne diskusie medzi príslušnými vedami, etickými disciplínami a morálnou teológiou. Aj kresťanské spoločenstvá sú ohľadne aktuálnych otázok reprodukcie v obraze.

42. Veľkodušné materstvo či otcovstvo si vyžaduje určité štruktúry a prostriedky.

(1) *Aplikuje vaše kresťanské spoločenstvo účinne solidaritu a subsidiaritu? Akým spôsobom?*

(2) *Má odvahu predkladať správne riešenia na spoločensko-politickej úrovni?*

(3) *Ako povzbudiť k adopcii a k prijatiu dieťaťa do starostlivosti, čo je najvyšším znakom plodnej veľkodušnosti?*

(4) *Ako podporovať starostlivosť o deti a úctu k nim?*

Stručná odpoveď:

V Nemecku sa rodičovstvo teší vysokej vážnosti, ale napriek tomu musia ísť často do zamestnania obaja rodičia, je cítiť veľký protitlak vo vývoji hospodárskej situácie, štruktúre pracovných miest a v pracovných podmienkach. Cirkvi by mali viac ako doteraz pozdvihnúť hlas a zasadiť sa za sociálnopolitické protiopatrenia.

Podrobná odpoveď:

Pod pojmom „veľkodušné materstvo či otcovstvo“ má otázka na mysli pravdepodobne ochotu manželských párov prijať a vychovať viacero detí. Táto predstava nenaráža v nemeckých spoločenstvách na odpor, predsa si však dobre uvedomujú, že počet detí by nemal prekročiť finančné a ľudské kapacity malých rodín, ktoré sa stali pravidlom. Ak sa chceme zoči voči realite postaviť len uctievaním veľkého krdľa detí, pôsobí to romanticky a naivne. Ak si to uvedomíme, môžeme sa pokúsiť otázky zodpovedať, lebo na podporu „štruktúr a prostriedkov“ poukazujú právom.

Podotázka (1): Takáto solidarita a subsidiarita sa už spravidla žije. Zmysluplná a efektívna je vtedy, keď sa deje v synergii s existujúcimi štátnymi inštitúciami (zariadenie pre deti, úrady pre mladistvých).

Podotázka (2): Na úrovni biskupstiev a farností sa pravidelne spolupracuje; propagujú sa sociálnopolitické iniciatívy.

Podotázka (3): Mnoho manželských párov je pripravených na adopciu a starostlivosť o deti, hoci by ich určite mohlo byť aj viac. Škoda, že štátne opatrenia pôsobia skôr odstrašujúco.

nepoužijú žiadne prostriedky na odvrátenie neželaného tehotenstva, sa uskutoční v a priori neplodnom období. Na zabezpečenie neplodnosti v čase súlože sa nepriamo využijú poznatky o menštruačnom cykle ženy, ktorá má úmysel neploidiť.

³³ Vyhlásenie Nemeckej biskupskej konferencie **Wort der deutschen Bischöfe zur seelsorglichen Lage nach dem Erscheinen der Enzyklika HUMANA E VITAE** sa podľa miesta konania (Königstein im Taunus) bežne cituje ako **Königsteinské vyhlásenie**

http://www.dbk.de/fileadmin/redaktion/veroeffentlichungen/Sonstige/k_nigsteiner_erkl_rung.pdf

Podotázka (4): V globálnej a súčasne bohatej spoločnosti práce je treba stále vyzdvihovať požehnanie, ktorým môžu byť pre spoločnosť deti.

43. Kresťan prežíva materstvo a otcovstvo ako odpoveď na povolanie, ktoré prijal.

(1) *Zdôrazňuje sa toto povolanie v katechéze dostatočne?*

(2) *Aké formačné programy sa predkladajú na to, aby účinne formovali svedomie manželov?*

(3) *Sú si ľudia vedomí vážnych dôsledkov demografických zmien?*

Stručná odpoveď:

Zodpovedne žijúci rodičia sú si pred Bohom a vo svedomí spravidla vedomí svojej zodpovednosti. V konkrétnych prípadoch sa treba k tejto téme neustále vracieť.

Podrobná odpoveď:

Rodičia, ktorí sa považujú za angažované kresťanky a kresťanov, berú úlohy a zodpovednosť, ktoré im pripadli, spravidla veľmi vážne.

Podotázka (1): Pre vekovú skupinu mladých rodičov nie je k dispozícii žiadna osobitná katechéza. V rámci bežného ohlasovania by sa nemala táto téma preceňovať, pretože ak ju forsírujú vysvätení nositelia úradu, vnímajú ju mladí skôr ako poručníkovanie.

Podotázka (2): Je možné zorganizovať kurzy, ktoré priblížia hľadajúcim rodičom psychologické, pedagogické alebo ďalšie tematické oblasti. Dôležitá je spolupráca so vzdelávacími inštitúciami (škôlky, školy).

Podotázka (3): V rámci nemeckej kultúry, práva a hospodárstva hrajú demografické otázky len nepodstatnú úlohu.

44. Ako Cirkev bojuje proti zlu potratu a ako účinne napomáha kultúru života?

Stručná odpoveď:

Ženy a páry, ktoré tento problém riešia, musia cítiť pomoc a solidaritu. Treba ich posilňovať v odvahe ku plne zodpovednému rozhodnutiu podľa vlastného svedomia.

Podrobná odpoveď:

Farské spoločenstvo a najmä ľudia v pastoračnej službe by si mali hľadať prístup k dotknutým ženám a párom. Mali by im

(a) ponúknuť pochopenie, plnú solidaritu a oporu,

(b) uľahčiť im prístup k odbornému poradenstvu, napríklad v psychologickej poradni,

(c) odporučiť im aj podobne zamerané cirkevné poradne.

V tejto súvislosti je nevyhnutné pripomenúť sieť poradní *Donum vitae*³⁴. Spory medzi rímskymi inštanciami a nemeckou katolíckou cirkvou o možnosť poskytovať krízové poradenstvo tehotným majú mnohí v čerstvej pamäti a bolo by dobré nájsť riešenie.

Aktivity *Donum vitae* a ďalších cirkevných organizácií ukazujú, že cirkevné spoločenstvá sa k tejto téme veľmi živo hlásia.

³⁴ Mimocirkevné združenie *Donum vitae* (Dar života) vzniklo v Nemecku v roku 1999 ako reakcia na list Jána Pavla II. nemeckým biskupom, http://www.imabe.org/fileadmin/imago_hominis/pdf/IH005_052-056.pdf. Pápež „dôrazne požiadal“, aby cirkevné organizácie neposkytovali služby krízového poradenstva pre tehotné, ktoré požiadali o ukončenie tehotenstva v zmysle nemeckých zákonov. Názov združenia odkazuje na rovnomenú inštrukciu *O rešpektovaní začínajúceho sa ľudského života a o dôstojnosti plodenia* (1987) Kongregácie pre vieroučné otázky <http://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/dokumenty-vatikanskych-uradov/c/instrukcia-donum-vitae>

45. (1) Pre rodičov nie je vždy jednoduché plniť výchovné poslanie: nachádzajú v kresťanskom spoločenstve solidaritu a podporu pre túto svoju úlohu?

(2) Aké formačné programy v tomto smere navrhnúť?

(3) Aké kroky podniknúť, aby bola výchovná úloha rodičov uznaná aj na spoločensko-politickej úrovni?

Stručná odpoveď:

Nemecko má dobre vybudovaný vzdelávací systém. Doktorých však treba vzburcovať aby boli otvorení pre požiadavky svojich detí a snažili sa ich v rámci možností podporovať.

Podrobná odpoveď:

Podotázka (1): Rodičia, ktorí sa dostanú do ťažkostí, dostanú spravidla potrebnú podporu. Štátna sieť poradní je dobre vybudovaná a môžu sa na ňu spoľahnúť aj kresťanskí rodičia. Záujem na dajakej osobitnej vzájomnej spolupráci nie je veľmi výrazný a asi ani potrebný.

Podotázka (2): Nemecko má kvalitný a špecializovaný vzdelávací systém. Nie je preto primerané, aby sa čisto z náboženských dôvodov navrhovali alebo odmietali konkrétne vzdelávacie metódy.

Podotázka (3): Štátne zásahy, ktorými sa podporuje rodinná politika, sú úplne samozrejme a neustále súčasťou verejnej diskusie: ide o daňovú politiku, prídavky na deti, rodičovskú dovolenku, ošetrovanie člena rodiny, alebo iné zákonom upravené dôvody vynechania práce.

46. Ako podporiť u rodičov a v kresťanskej rodine vedomie, že poslanie odovzdávať vieru je nevyhnutnou súčasťou samotnej kresťanskej identity?

Stručná odpoveď:

Oficiálna cirkev sa konečne musí vzdať svojej komplikovanej a nezrozumiteľnej reči vo veciach viery. Snáď sa potom rodičia opäť odvážia hovoriť so svojimi deťmi o kresťanskej viere.

Podrobná odpoveď:

Často sa zamieňajú príčiny s dôsledkami. Niektorí rodičia skutočne vieru stratili, iní len vo veciach viery onemeli, ale ono to spolu súvisí.

Neschopnosť pretlmočiť tému viery nie je podmienená len fenoménom sekularizácie, ale neschopnosťou tých, čo by mali ohlasovať, nájsť pre svoje zvestovanie primeranú reč. Oficiálna viera sa totiž ešte stále zvestuje v reči stredoveku.

Ku zvestovaniu musíme pustiť aktívnych členov spoločenstva, ktorí požívajú dôveru komunity a dokážu sa vyrovnáť s rozmanitosťou spoločenstva. Musia pripustiť aj otázky hľadajúcich a otázky kritikov a tak hľadať nový výraz kresťanského zmyslu pre vieru. Len takýmto spôsobom môže rásť povedomie, že odovzdávanie viery patrí k identite kresťanstva.

Hermann Häring, Tübingen, 12. marca 2015